

สัตว์ชายหาด

เปลือกหอยกรวยขดเป็นเกลียวปลายแหลม ผิวเปลือกขรุขระ ช่องเปิดเปลือกค่อนข้างบาน กินเศษซากพืชจากสัตว์ และสาหร่ายเล็ก ๆ เป็นอาหาร พบมากตามหาดทรายบนเลน และหาดเลน

****ฝาปิดเปลือกหอยวงศ์ Cerithiidae ขดเป็นวงออกจากจุดศูนย์กลาง แต่ฝาหอยวงศ์ Potamidiidae เป็นวงกลมซ้อนกันหลายวง****

Cerithiidae obtusa

หอยจับแฉะ Horn Snail

วงศ์ POTAMIDIDAE ขนาด 3 - 5 เซนติเมตร

ทรงกรวย เปลือกขดเป็นเกลียวสั้นน้ำตาล มีเส้นริ้วหนาในแต่ละวงรอบ ช่องเปิดปากบาน ออกเป็นทรงกลมคล้ายปากแตร ฝาปิดเปลือกเป็นแผ่นบางกลม

Serpulorbis sp.

หอยไส้ไก่ / หอยท่อ Worm Shell

วงศ์ VERMETIDAE ขนาด เส้นผ่าศูนย์กลางเปลือก 0.5 เซนติเมตร

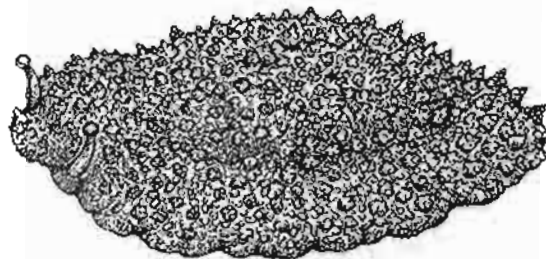
เปลือกคล้ายคอหลอดกาแฟที่ขดเป็นขดไปมาได้ สีขาวนวลจนถึงน้ำตาลอ่อน ผิวเปลือกไม่เรียบ บางชนิดมีช่องเปิดเป็นแนวสันตะเข็บตลอดความยาวของเปลือก ยึดติดอยู่บนหิน พบมากบริเวณแนวน้ำลงต่ำสุด

หากเปลือย Sea Slug

ไฟลัม Mollusca

กลุ่มสัตว์ Gastropoda

)

- ลักษณะเด่น
- ลำตัวนุ่มยาวรี ท้องแบน ไม่มีขา มีหนวดอยู่ตรงหัว
 - บางชนิดผิวเรียบ บางชนิดผิวเป็นปุ่มปม
 - อาจมีกระจุกเหงือกรูปร่างคล้ายขนนกอยู่บนหลัง

ชีวิต

จัดอยู่ในกลุ่มหอยฝาเดียว แต่ไม่มีเปลือกแข็งหุ้มตัว กินสาหร่ายและเศษซากเป็นอาหาร บางชนิดกินฟองน้ำ ดอกไม้ทะเล และสัตว์อื่นรวมทั้งกินหากที่มีขนาดเล็ก ตัวเมียวางไข่ที่ได้รับการผสมแล้วตามพื้นแข็งเช่นเดียวกับหอยฝาเดียว ตัวอ่อนเมื่อแรกฟักออกมาจะเป็นแพลงก์ตอนลอยอยู่ในน้ำก่อน จากนั้นจึงเจริญขึ้นเป็นหากเต็มวัยต่อไป หากเปลือยบางชนิดมีสองเพศในตัวเดียวกัน แต่จะไม่ผสมพันธุ์กันเอง

Onchidium sp.

หากปุ่มหิน Rock Onchidium

วงศ์ ONCHIDAE ขนาด 0.8 - 6 เซนติเมตร

ส่วนหลังโค้งนูนเป็นปุ่มปมทั่วตัว สีน้ำตาล เขียว หรือดำ มีหนวดสั้นยื่นออกมาจากหัว 2 เส้น หากปุ่มหินมีสีผิวที่กลมกลืนเข้ากับสภาพแวดล้อมมากจนอาจไม่ทันสังเกตเห็น แต่ก็

สัตว์ชายหาด

สามารถเห็นตัวมันได้จากการสังเกตรอยเดิน หรือขี้หากที่เป็นเส้นดินขนาดเล็กตามทาง หรือรอยเมือกตามหิน กินเศษซากพืช ซากสัตว์และสาหร่ายขนาดเล็ก พบตามโขดหิน หาดทรายปนเลน และหาดเลน

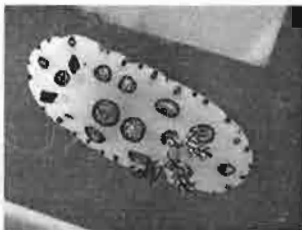

Onchidina sp.

หากปุ่มป่าเลน Mangrove Onchidium

วงศ์ ONCHIDAE ขนาด 0.8 - 6 เซนติเมตร

หลังโค้งนูนขรุขระ สีดำ ลายเส้นสีน้ำตาลอ่อนพาดตามยาว หนวดสั้น กินเศษซากพืช ซากสัตว์ และสาหร่ายขนาดเล็ก พบตามป่าชายเลน หาดเลนปนทราย และหาดเลน

Jorunna funebris

หากแพนด้า Jorunna / Polka-Dot Sea Slug

วงศ์ KENTRODORIDAE ขนาด 5 เซนติเมตร

ผิวเรียบ สีขาวจุดดำ มีกระจุกเหงือกลักษณะคล้ายขนนกอยู่บนหลัง หนวดทั้ง 2 เส้น มีลักษณะคล้ายหูกกระต่าย กินสัตว์ขนาดเล็กเป็นอาหาร พบตามแนวปะการัง และโขดหิน ในแนวเขตน้ำลงต่ำสุด

หากสี Coloured Sea Slug

วงศ์ DORIDIDAE ขนาด 5 - 8 เซนติเมตร

ตัวนุ่มหยุ่นคล้ายเยลลี่ ผิวเป็นเมือกสีส้มม่วง สีส้ม หรือสีน้ำตาล มีลายจุดสีดำตามตัว ผิวบริเวณขอบลำตัวบางพริ้ว กินฟองน้ำและสัตว์ขนาดเล็กเป็นอาหาร พบตามหาดหินใน แนวเขตน้ำลงต่ำสุด

Plakobranchus sp.

หากลายจุด

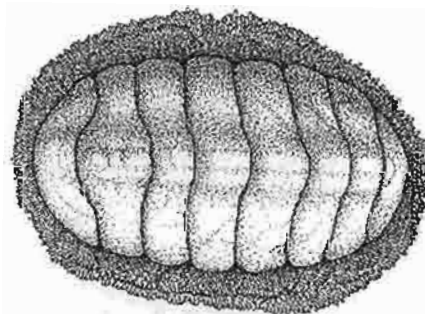
วงศ์ PLAKOBRANCHIDAE ขนาด 4 - 6 เซนติเมตร

ลำตัวยาวรี สีน้ำตาล ลายจุดขาว-ส้ม หลังของมันจะแบ่งออกเป็นสองส่วน ตามยาวมา ประกัปกันตรงกึ่งกลางหลังพอดี หนวดยาวยื่นจากส่วนหัวคล้ายเขาสัตว์ กินสัตว์ขนาดเล็ก ดอกไม้ทะเล และสาหร่ายเป็นอาหาร พบตามหาดหินในแนวเขตน้ำลงต่ำสุด

ลิ้นทะเล / หอยแปดเกล็ด Chitons

ไฟลัม Mollusca

กลุ่มสัตว์ Polyplacophora

ลักษณะเด่น

- ลำตัวแบนทรงไข่ มีเกล็ดแข็งแปดแผ่นเรียงซ้อนกันคลุมอยู่บนหลัง
- เกล็ดสีน้ำตาลปนเทา แผ่นเนื้อรอบตัวสีเขียวน้ำดำ
- รอบเกล็ดเป็นแผ่นเนื้อแข็งมีตุ่มหนามขนาดเล็กจำนวนมากปกคลุม

สัตว์ชายหาด

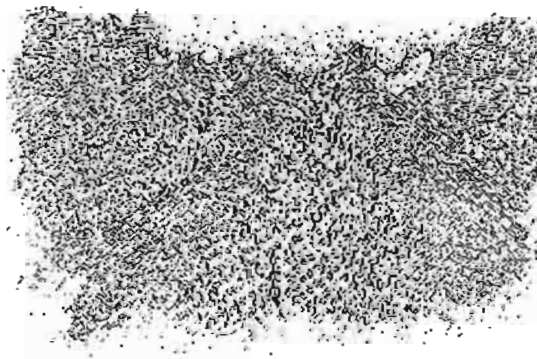
ชีวิต เรามักพบลิ้นทะเลเกาะติดอยู่ที่บริเวณโขดหิน หรืออาจพบลิ้นทะเลตัวเล็กได้ตามใต้ก้อนหินในแนวน้ำขึ้นน้ำลง มันเป็นสัตว์ที่ออกหากินในเวลากลางคืน โดยจะกินสาหร่ายและไลเคนที่ขึ้นตามหิน ในเวลากลางวันมันจะเกาะหลบอยู่ตามซอกหิน หายใจด้วยเหงือกที่เรียงเป็นแถวภายในช่องใต้ลำตัว เมื่อเวลาที่น้ำลงจะได้อากาศจากน้ำที่เก็บไว้ในช่องใต้ลำตัว เป็นสัตว์แยกเพศที่ผสมพันธุ์กันภายนอกลำตัว ไข่ที่ได้รับการผสมแล้วพัฒนาเป็นตัวอ่อนแล้ว จะเกาะก้อนหินเจริญเป็นตัวเต็มวัยต่อไป

ปัจจุบันพบลิ้นทะเลได้น้อยลงลงสังเกตเปรียบเทียบจำนวนลิ้นทะเลที่พบในหาดที่ยังไม่ถูกรบกวนกับหาดที่กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ไบรโอซัว Bryozoon

ไฟลัม Ectoprocta (Bryozoa)

ลักษณะเด่น

- เกาะติดอยู่กับที่บนพื้นแข็ง เช่น หิน เปลือกหอย ซากปะการัง หรือสาหร่าย
- ประกอบด้วยช่องหินปูนรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าเรียงต่อกันจำนวนมากเป็นร่างแหคลุมผิววัสดุอื่น
- บางชนิดมีลักษณะเป็นดอกคล้ายผ้าลูกไม้ดกแข็งแรง

ชีวิต ไบรโอซัวแต่ละตัวมีขนาดเล็กมาก รูปร่างคล้ายตัวปะการังคือมีหนวดอยู่รอบปาก แต่ละตัวจะอาศัยอยู่ในช่องหินปูนรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าช่องละหนึ่งตัว โดยจะอยู่กันเป็นกลุ่มแผ่คลุมวัตถุที่มันเกาะติดอยู่ เช่น บนเปลือกหอยแมลงภู่ หากินโดยใช้หนวดโบกพัดจับอาหารในน้ำ เป็นสัตว์ที่มีสองเพศในตัวเดียว ผสมพันธุ์แบบอาศัยเพศได้แต่จะไม่ผสมพันธุ์ภายในตัวเอง และยังสามารถขยายพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศด้วยการแตกหน่อขยายกลุ่มออกไปด้านข้าง

ลูกไม้ดกทะเล Lace Coral

วงศ์ PHIDOLOPORIDAE ขนาด 5 - 8 เซนติเมตร

เป็นแผ่นคล้ายผ้าลูกไม้ดก เปราะแตกได้ง่าย พบอยู่ติดก้อนหินในแนวปะการัง

สัตว์ชายหาด

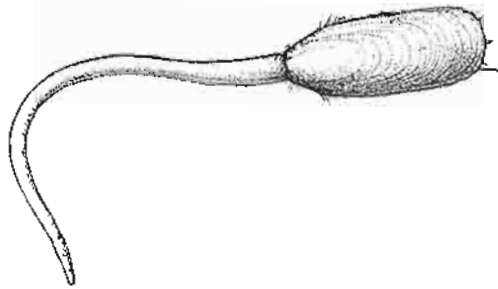
มอสทะเล Sea Mat

วงศ์ MEMBRANIPORIDAE ขนาด 6 - 8 เซนติเมตร

เป็นช่องตารางสี่เหลี่ยมขนาดเล็กคล้ายร่างแห ขึ้นคลุมเปลือกหอยหรือก้อนหิน

หอยปากเปิด / หอยราก Tongue Shell

ไฟลัม Brachiopoda

ลักษณะเด่น

- เปลือกสี่เหลี่ยมหน้าตาล 2 ชั้น ประกบกันคล้ายหอยแมลงภู่
- ขอบเปลือกมีขนเรียงเป็นแนวรอบ
- ดันเอ็นยาวดูล้ายหาง (ราก) โผล่ออกจากปลายเปลือกด้านเรียวแหลม

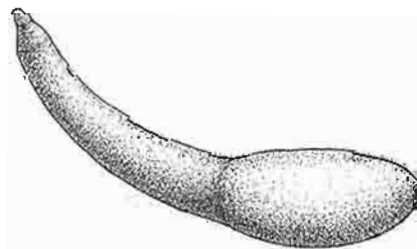
ชีวิต หอยปากเปิดเป็นสัตว์ทะเลโบราณที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับหอยสองฝามาก แต่ไม่จัดอยู่ในกลุ่มหอย ฝังตัวอาศัยอยู่ในทรายเลนโดยใช้รากที่มีลักษณะเป็นดันเอ็นยาวดูล้ายหางหยั่งลงในทราย เมื่อถูกรบกวนจะหดตัวมุดลงไปใทรายเลนอย่างรวดเร็ว กินอาหารโดยการกรองเอาแพลงก์ตอนและตะกอนที่ละลายในน้ำ หายใจผ่านผิวหนัง ขยายพันธุ์ด้วยการปล่อยไข่และสเปิร์มออกมาผสมกันในทะเล ตัวอ่อนกลายเป็นแพลงก์ตอนลอยในทะเล ก่อนลงพื้นเจริญเป็นตัวเต็มวัย

Lingula unguis

หนอนถั่ว Peanut Worms

ไฟลัม Sipuncula

ลักษณะเด่น

- ลำตัวกลมยาวไม่มีขา ผิวไม่เรียบ เป็นร่องสันทั่วตัวคล้ายเปลือกถั่วลิสง
- ปลายสองข้างไม่เท่ากัน ด้านหนึ่งเรียวยาว สามารถยืดหดได้

สัตว์ขायหาด

ชีวิต หนอนตัวไม่จัดอยู่ในตระกูลไส้เดือนทะเล (anolid) มันจะฝังตัวอยู่ในทราย กินซากพืชซากสัตว์เป็นอาหาร โดยยัดงวงออกมาบนผิวทราย แล้วใช้หนวดเล็ก ๆ ที่อยู่รอบปากโบกอาหารเข้าปาก หายใจผ่านผิวหนัง ขยายพันธุ์โดยตัวผู้ปล่อยสเปิร์มและตัวเมียปล่อยไข่ออกมาผสมกันในทะเล ไข่ที่ผสมแล้วกลายเป็นแพลงก์ตอนลอยอยู่ในทะเลก่อนเจริญวัยเป็นหนอนตัว เราสามารถพบหนอนตัวได้บริเวณทรายบนเลน และตามซากเปลือกหอย ในแนวน้ำลงต่ำสุดตอนล่างของหาด

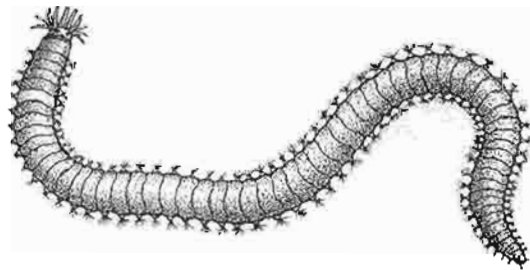

วงศ์ SIPUNCULIDAE

ไส้เดือนทะเล Polychaetes

ไฟลัม Annelida

กลุ่มสัตว์ Polychaeta

ลักษณะเด่น

- ลำตัวนุ่มยาวเป็นปล้อง ๆ บางชนิดมีเกสตรหรือหนามขึ้นตามตัว
- มีรยางค์คล้ายขาบริเวณข้างลำตัว บางชนิดมีหนวดยาวจำนวนมาก
- ฝังตัวอยู่ในดิน หรือสร้างท่ออาศัยอยู่จากเศษใบไม้ เม็ดทราย หินปูน หรือเศษวัสดุ บางชนิดอาศัยเป็นอิสระบนพื้นดิน

ชีวิต ไส้เดือนทะเลเป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ได้ทั้งในพื้นที่ทะเล ฝังตัวในพื้นที่โคลน พื้นทราย ใต้ก้อนหิน และสามารถสร้างท่ออาศัยจากเศษใบไม้ เม็ดทราย หินปูนหรือเศษวัสดุอื่น ๆ แล้วอาศัยอยู่นั้นได้อย่างอิสระบนพื้นดิน มันกินซากพืชซากสัตว์ตามพื้นเป็นอาหาร บางชนิดกินสาหร่าย บางชนิดกินสัตว์ขนาดเล็ก บางชนิดกินอาหารที่แขวนลอยในน้ำโดยใช้หนวดยาว ๆ หายใจผ่านเหงือก สืบพันธุ์ได้ทั้งภายนอกและภายในร่างกาย การสืบพันธุ์ภายนอก ตัวเมียจะปล่อยไข่ออกมาผสมกับสเปิร์มของตัวผู้ในทะเล ส่วนพวกที่ผสมพันธุ์ภายในร่างกายจะเก็บไข่ไว้ที่ตัว หรือวางไข่ที่ผสมแล้วที่มีลักษณะเป็นแคปซูลไว้บนหินหรือพื้นทราย ไข่ที่ฟักแล้วจะกลายเป็นแพลงก์ตอนลอยไปมาในทะเลก่อนจมลงพื้นและพัฒนาต่อไปเป็นตัวเต็มวัยต่อไป ไส้เดือนทะเลบางชนิดฝังตัวอาศัยอยู่ในดินไม่เคลื่อนย้ายไปไหนเลยตลอดชีวิตของมัน

แม่เพรียง

วงศ์ EUNICIDAE ขนาด 30 - 150 เซนติเมตร

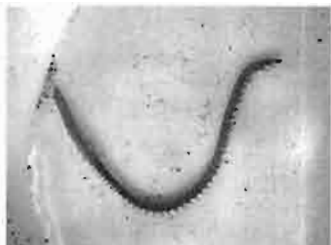
ลำตัวแบนยาวเป็นปล้อง ๆ จำนวนมาก ใช้รยางค์ว่ายน้ำเวลาขึ้น พอน้ำลงจะมุดอยู่ในรู ใช้หนวดตักจับอาหาร ส่วนหัวมีหนวดใช้สัมผัสเป็นคู่และมีเขี้ยว กินสัตว์ขนาดเล็ก ด้านหัวท้ายมีลักษณะเรียว พบบริเวณแนวน้ำลงต่ำสุด

สัตว์ชายหาด

ไส้เดือนเปลือย

ขนาด 10 - 15 เซนติเมตร

คล้ายไส้เดือนแต่มีรยางค์ขนาดเล็กจำนวนมากตลอดลำตัว มีสีแดง บางชนิดสีเขียว พบได้ทั่วไปทุกประเภทหาด

วงศ์ ORBINIIDAE

วงศ์ NEREIDIDAE

ไส้เดือนเกล็ดซ้อน Scale Worm

วงศ์ POLYNOIDAE ขนาด 1 - 2 เซนติเมตร

ลำตัวแบน บนหลังมีแผ่นเกล็ดกลมสีน้ำตาลเรียงทับซ้อนกันเป็นคู่ เกล็ดหลุดง่าย ถ้ามีใครหรือสิ่งใดไปโดนตัวมันเข้า ส่วนหัวมน ปลายเรียว มีขนาดยาว คลานอยู่ตามพื้นบริเวณแอ่งน้ำซังหรือหลบซ่อนตามใต้ก้อนหินในเขตน้ำขึ้นลง

บั้งทะเล Bristle Worm

วงศ์ AMPHIONOMIDAE ขนาด 5 - 10 เซนติเมตร

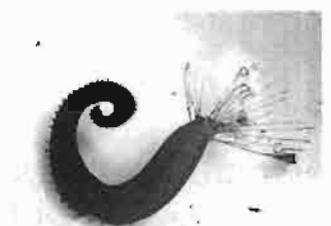
ลักษณะคล้ายหนอนบั้ง มีปล้องประมาณ 30 ปล้อง หัวท้ายเรียว ตัวสีน้ำตาลแดงเป็นลายตามยาวและมีเส้นกลางหลังสีน้ำเงิน อาศัยตามพื้นโคลนกินซากพืชซากสัตว์เป็นอาหาร ***อันตราย! หากใช้มือสัมผัสโดนขนของมันจะทำให้ติดผิวหนังและเกิดอาการคัน***

ไส้เดือนแปรงล้างขวด

วงศ์ FLABELLIGERIDAE ขนาด 10 - 15 เซนติเมตร

ลำตัวกลมเป็นปล้อง สีน้ำตาลไหม้ ส่วนหัวมีขนแหลมเหมือนเข็มและมีท่อยื่นออกมา ปลายท่อมีขนสั้นเล็ก ๆ ล้อมรอบ ปลายหางขดม้วนงอ ด้านข้างลำตัวมีแถวเรียงเป็นหนามขนาดเล็ก ยื่นออกมาตามข้อปล้องจากหัวถึงปลาย ผังตัวอยู่ในเลนปนทรายแนวน้ำขึ้นน้ำลง

หนอนปลอกกรวด Tube Beach Worm

วงศ์ SABELLARIIDAE ขนาด 10 - 20 เซนติเมตร

ส่วนหัวเป็นสามเหลี่ยมมีซี่หนามโผล่จากปลายหัว ข้างลำตัวมีเส้นเหงือกเป็นแถวเรียงลงมา อาศัยอยู่ในปลอก (ท่ออาศัย) ที่ทำขึ้นมาจากก้อนกรวด ปลอกเกาะติดอยู่ใต้ก้อนหินบริเวณหาดหินก้อน และหาดทรายปนเลน

ไส้เดือนปลอกเรียบ

วงศ์ SABELLIDAE ขนาด 10 - 20 เซนติเมตร

อาศัยอยู่ในรังที่มีลักษณะเป็นหลอดคล้ายหลอด ปลอกมีสีขาวขุ่นปนเทา กรองกินตะกอนจากน้ำทะเล พบตามหาดทราย และหาดทรายปนเลนในแนวน้ำขึ้นน้ำลง

สัตว์ชายหาด

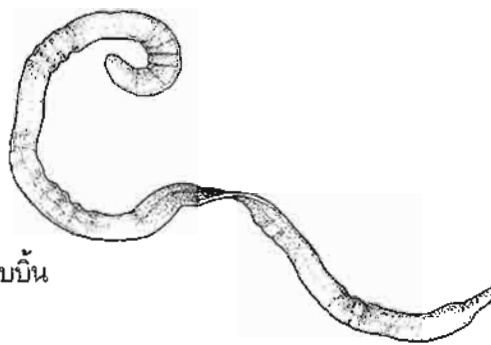
หนอนท่อ Keelworm

วงศ์ SERPULIDAE ขนาดความยาวท่อ 5 - 8 เซนติเมตร

อาศัยอยู่ในท่อหินปูนแข็งที่ติดตามก้อนหิน ท่อมีสีขาวขุ่น หรือน้ำตาล กรองกินตะกอนจากน้ำทะเล พบตามก้อนหินทุกประเภทหาดในแนวน้ำขึ้นน้ำลง

หนอนริบบิ้น Ribbon Worm

ไฟลัม Nemertea

ลักษณะเด่น

- ลำตัวเป็นแผ่นบางยาวไม่เป็นปล้อง ดูคล้ายริบบิ้น
- มีเมือกตามตัว ยึดหดตัวได้มาก
- มีหลายสี เช่น แดง เหลือง น้ำตาล และลายสลับ
- ขนาดยาวได้ถึง 140 เซนติเมตร

ชีวิต หนอนริบบิ้นเป็นสัตว์นักล่าที่ออกหาอาหารตลอดเวลา กินสัตว์ขนาดเล็กประเภทไส้เดือน กุ้ง ปูเป็นอาหาร โดยใช้วัยวะคล้ายวงยัดออกมาจากปากเพื่อจับเหยื่อ หายใจผ่านผิวหนัง เคลื่อนที่ด้วยการขับเมือกออกจากตัวแบบเดียวกับหนอนตัวแบน สามารถใช้วงยัดลงดินเพื่อหลบหนีศัตรูได้ ขยายพันธุ์ด้วยการแบ่งตัวและอาศัยเพศ ตัวเมียจะออกไข่รวมกันอยู่ในแคปซูลเกาะติดตามหินหรือพื้นทราย พบได้ทั่วไปทุกประเภทหาดในแนวน้ำขึ้น-ลงตามกระจุกรังหอยแครงในแนวปะการังและแหล่งหญ้าทะเล

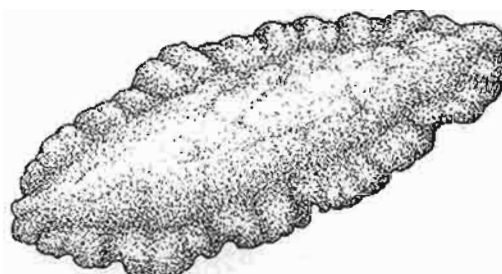

หนอนตัวแบน Polyclad Flatworms

ไฟลัม Platyhelminthes

กลุ่มสัตว์ Turbellaria

อันดับ Polycladida

ลักษณะเด่น

- ลำตัวแบนเป็นแผ่นบาง ไม่เป็นปล้อง ดูคล้ายใบไม้
- หลากสี บางตัวมีสีสดใส หรือมีหลายสีในตัวเดียวกัน
- บางชนิดมีตาเป็นจุดขนาดเล็กอยู่ส่วนหัวหรือด้านข้างลำตัว
- ขนาด 1 - 10 เซนติเมตร

สัตว์ชายหาด

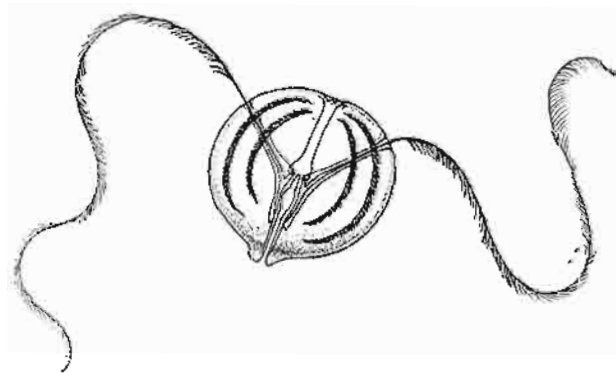
ซีวิต เป็นสัตว์ผู้ล่า ใช้ปากที่อยู่ใต้ลำตัวกินสัตว์ขนาดเล็กประเภทปู กุ้ง และไส้เดือน บางชนิดกินซากพืชซากสัตว์ เคลื่อนที่ด้วยการขยับเมือกออกจากตัว และใช้ขนขนาดเล็กบนตัวเคลื่อนที่ไปบนเมือก บางชนิดว่ายน้ำได้ด้วยการขยับตัวเป็นคลื่น หายใจผ่านผิวหนังบาง มีสองเพศในตัวเดียวกัน ขยายพันธุ์ได้ทั้งการแบ่งตัวและแบบอาศัยเพศ แต่ไม่ผสมพันธุ์ในตัวเอง เวลาผสมพันธุ์หนอนตัวแบนทั้งสองตัวจะออกไข่ทั้งคู่ โดยไข่จะถูกเก็บไว้ในตัวจนกว่าจะฟักออกมา พบได้ทั่วไปตามหาดหินและทรายบนเลนในแนวน้ำขึ้น-ลง

****หนอนตัวแบนคล้ายทาปะทะเลมาก ต่างกันที่หนอนตัวแบนไม่มีกระดูกเหงือกบนหลังเหมือนทาปะทะเล****

หิววัน Comb Jellie

ไฟลัม Ctenophora

ลักษณะเด่น

- เป็นวันใส
- ทรงกลมหรือรูปไข่ บางชนิดตัวแบนหรือมีสายยางค์

ชีวิต

หิววันเป็นสัตว์ลอยน้ำในทะเล กินแพลงก์ตอนและสัตว์ขนาดเล็กเป็นอาหาร โดยใช้หนวดแตะตัวเหยื่อ แล้วปล่อยสารเหนียวออกมา เหยื่อจะถูกส่งเข้าปากที่อยู่บริเวณกลางลำตัว สืบพันธุ์โดยการปล่อยเซลล์สืบพันธุ์ออกมาผสมกันนอกตัว ตัวอ่อนจะเป็นแพลงก์ตอนลอยในน้ำจนเจริญวัย และสามารถแพร่พันธุ์แบบไม่อาศัยเพศได้จากการสร้างหิววันตัวใหม่จากเศษชิ้นส่วนที่หลุดออกมาจากตัว

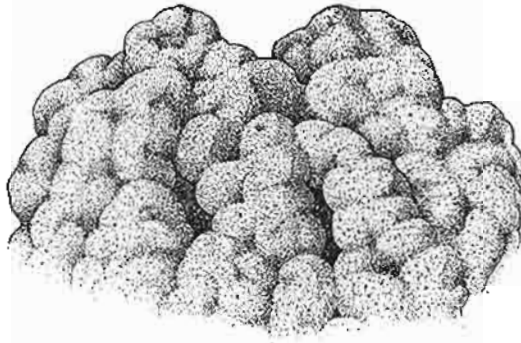

สัตว์ขาหาค

ปะการัง Hard Corals

ไฟลัม Cnidaria

กลุ่มสัตว์ Anthozoa

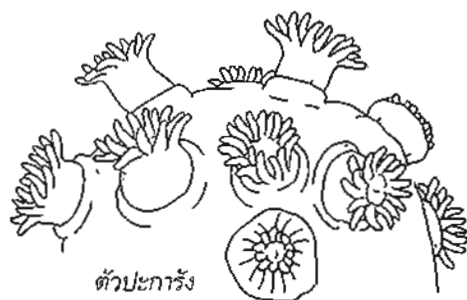
ลักษณะเด่น

- เป็นหินปูนแข็ง มีรูปร่างหลากหลายมาก อาจดูคล้ายก้อนหิน พุ่มไม้ เขากวาง สมอ หรือดอกเห็ด
- มีตัวปะการังรูปร่างเหมือนดอกไม้ขนาดเล็กจำนวนมากอาศัยอยู่ตามช่องหินปูนนั้น

ชีวิต ปะการังเป็นสัตว์ที่ใช้หินปูนสร้างบ้านอยู่รวมกันเป็นกลุ่มโดยตัวปะการัง (polyp) แต่ละตัวจะอาศัยอยู่ตามช่องหินปูนเล็กๆ คล้ายห้องพักในคอนโดใหญ่ เรามักไม่ค่อยเห็นตัวปะการังในตอนกลางวันนอกจากหินปูนรูปทรงต่างๆ ที่มันอาศัยอยู่เท่านั้น เนื่องจากตัวปะการังมักจะโผล่หัวออกหากินในเวลากลางคืน โดยใช้หนวดที่อยู่รอบปากจับแพลงก์ตอนขนาดเล็กและเศษตะกอนในน้ำกิน แต่บางชนิดเราก็สามารถเห็นตัวได้ในเวลากลางวัน

ปะการังขยายพันธุ์ได้ทั้งแบบอาศัยเพศและโดยการแบ่งเซลล์แตกหน่อ เมื่อสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศมันจะปล่อยเซลล์สืบพันธุ์ออกมาผสมกันในน้ำ ไข่ที่ผสมแล้วกลายเป็นแพลงก์ตอนลอยไปมาอยู่ในน้ำช่วงระยะหนึ่ง ก่อนที่จะลงเกาะบนหิน จนเริ่มเติบโตเป็นตัวปะการังใหม่จึงแบ่งตัวขยายออกด้านข้างไปเรื่อย ๆ เมื่อถึงเวลา ก็จะปล่อยเซลล์สืบพันธุ์ออกมาเช่นเดิม

เราอาจพบปะการังหลายประเภทขึ้นอยู่ในบริเวณเดียวกัน ในตัวปะการังอาจจะมีสาหร่ายบางชนิดอาศัยอยู่ร่วมด้วย สาหร่ายพวกนี้สามารถสังเคราะห์แสงสร้างอาหารและช่วยผลิตหินปูนให้แก่ปะการังได้ ระดับความลึกและอุณหภูมิของน้ำจึงมีผลต่อการเจริญของปะการัง (อุณหภูมิเฉลี่ย 23 - 29 องศาเซลเซียส) ส่วนมากจึงพบปะการังอยู่ในแนวน้ำตื้นที่อยู่ห่างฝั่งออกไปและความลึกในระดับที่แสงแดดส่องถึง บางชนิดพบได้ในแนวน้ำขึ้นน้ำลง

Acropora sp.

ปะการังเขากวาง Staghorn Coral

วงศ์ ACROPORIDAE

เป็นข้อหินปูนที่แตกกิ่งก้านสาขาออกคล้ายเขากวาง ปลายยอดมักมีสีชมพูอ่อน ด้านข้างของกิ่งมีลักษณะเป็นเกล็ดชั้นเรียงตลอดกิ่ง ซึ่งเป็นที่อาศัยของตัวปะการัง

Acropora sp.

ปะการังโต๊ะ Table Coral

วงศ์ ACROPORIDAE

กิ่งก้านคล้ายปะการังเขากวาง แต่มีขนาดเล็กสั้น ปลายยอดด้านบนของปะการังโต๊ะจะอยู่ในระดับเดียวกัน แผ่คลุมเป็นแผ่นขนาดใหญ่ มองดูคล้ายโต๊ะ

Pocillopora sp.

ปะการังดอกกะหล่ำ Cauliflower Coral

วงศ์ POCILLOPORIDAE ขนาดความยาวกิ่ง 2 - 6 เซนติเมตร

ทรงพุ่ม คล้ายปะการังเขากวางแต่กิ่งเล็กและสั้นกว่า ข้างกิ่งเป็นเกล็ดที่อาศัยของปะการังแต่ละตัว

Fungia sp.

ปะการังเห็ด Mushroom Coral

วงศ์ FUNGIIDAE ขนาด 8 - 10 เซนติเมตร

รูปร่างกลม คล้ายดอกเห็ด มีแนวเส้นถี่ ๆ เรียงตัวเป็นรัศมีเห็นได้อย่างชัดเจนบนดอก อาจพบอยู่เป็นดอกเดี่ยวหรืออยู่เป็นหมู่ในบริเวณเดียวกัน

Porites sp.

ปะการังโหนด Hump Coral

วงศ์ PORITIDAE

เป็นก้อนขนาดใหญ่คล้ายโหนดหิน ผิวเรียบสีน้ำตาล ช่องหินปูนที่อาศัยของตัวปะการังมองเห็นเป็นช่องขนาดเล็กหลายเหลี่ยมอยู่ติดกัน

Goniastrea sp.

ปะการังรังผึ้ง Honey comb Coral

วงศ์ FAVIIDAE

มีลักษณะเป็นก้อน พื้นผิวแบ่งเป็นช่องขนาดเล็กติดกันคล้ายรังผึ้ง มองเห็นได้ชัดเจน ความกว้างของช่องประมาณ 0.7 - 1.0 เซนติเมตร

สัตว์ชายหาด

Turbinaria sp.

ปะการังจาน Disc Coral

วงศ์ DENDROPHYLLIIDAE

เป็นแผ่นหนาใส่น้ำตาล ผิวไม่เรียบ แผลออกคล้ายจาน หรืออาจพับไปมา มีรูกลมขนาดเล็กทั่วผิวด้านบนและบริเวณขอบใบซึ่งเป็นที่อยู่ของตัวปะการัง ตัวปะการังจะโผล่ออกให้เห็นเมื่อน้ำท่วมแผ่นใบ ใต้แผ่นใบเรียบ

Galaxea sp.

ปะการังกาแล็กซี่ Galaxy Coral

วงศ์ OCULINIDAE

ช่องหินปูนที่ตัวปะการังอาศัยอยู่เป็นท่อทรงกระบอกขนาดเล็กยื่นสูงขึ้นมาเล็กน้อย ปากกระบอกเป็นแผ่นซี่หินปูน เรียงตัวเป็นเส้นตามแนวรัศมีสูงต่ำสลับกัน

Montipora sp.

ปะการังผิวเกล็ดน้ำแข็ง Pore Coral

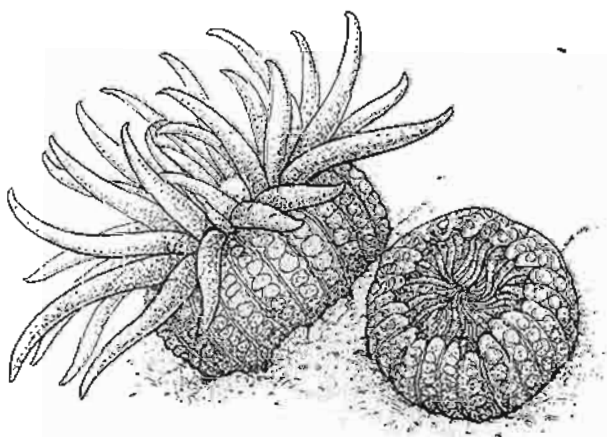
วงศ์ ACROPORIDAE

เป็นแผ่นหินปูนบางมีรูตัวเป็นรูปดอกจอกขนาดใหญ่ แผ่ขยายออกทางด้านข้าง

ดอกไม้ทะเล Sea Anemone

Phylum Cnidaria

กลุ่มสัตว์ Anthozoa

ลักษณะเด่น

- ลำตัวอ่อนนุ่ม มีหนวดจำนวนมากเรียงรายรอบปากดูดคล้ายดอกไม้ เมื่อเวลาน้ำท่วมจะบานออกเหมือนดอกไม้
- ไม่เคลื่อนที่ เกาะติดอยู่บนก้อนหิน เปลือกหอย หรือฝังตัวอยู่ในทราย

สัตว์ชายหาด

ชีวิต ดอกไม้ทะเลเป็นสัตว์ในกลุ่มเดียวกับแมงกะพรุนและปะการัง พบได้ทั้งที่เป็นดอกเดี่ยวหรืออยู่รวมกันเป็นกลุ่ม พบได้ง่ายตามโขดหินหรือพื้นทราย ดอกไม้ทะเลบางชนิดจะเกาะบนหลังสัตว์ชนิดอื่น เช่น ปูเสฉวน เปลือกหอย เพื่อจะได้เคลื่อนที่ไปหาอาหารยังแหล่งต่างๆ ได้ในขณะเดียวกันสัตว์ที่เป็นพาหนะก็อาศัยดอกไม้ทะเลช่วยให้มันพลางตัวดูคล้ายกับก้อนหินได้

หนวดของดอกไม้ทะเลมีพิษ เอาไว้ใช้จับเหยื่อที่เป็นสัตว์ขนาดเล็ก เมื่อถูกรบกวนจะหุบหนวดและหดตัวลง มันสามารถสืบพันธุ์ได้ทั้งแบบแบ่งตัวและแบบอาศัยเพศ โดยปล่อยไข่และสเปิร์มออกมาผสมกันในน้ำ ตัวอ่อนที่เป็นพลูรูล่าตอนจะลอยไปมาอยู่ในน้ำ จนกระทั่งจมลงเกาะกับพื้นผิว เจริญเป็นดอกไม้ทะเลต่อไป นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งตัวออกเป็นสองส่วนแล้วเจริญเป็นเป็นตัวใหม่ขึ้นมา ดอกไม้ทะเลที่มีขนาดใหญ่จะเป็นที่อยู่อาศัยและหลบภัยของปลาการ์ตูนและกลุ่มปลาคลิดหิน

ดอกไม้ทะเลลูกบิด Banded Bead Anemone

Epiactis spp.

วงศ์ ANTHOZOA ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 - 2 เซนติเมตร

หนวดมีหลากหลายสีตามแต่ชนิดพันธุ์ พบได้ง่ายตามแอ่งน้ำในโขดหิน และตามรอยแยกของ หินที่น้ำท่วมถึง เวล่าน้ำขึ้นจะขยายหนวดออกดูคล้ายดอกไม้ เมื่อน้ำลงจะหุบหนวดเข้าภายใน

Stichodactyla haddoni

ดอกไม้ทะเลทองหยิบ Haddon's Sea Anemone

วงศ์ STICHODACTYLIDAE

เป็นแผ่นแบนสีม่วงอมเขียวและน้ำตาล มีรอยจีบพับตามขอบ ดูคล้ายขนมทองหยิบขนาดใหญ่ มีหนวดสั้นจำนวนมากอยู่บนแผ่นดอกเมื่อถูกรบกวนสามารถหุบแผ่นดอกลงทรายได้รวดเร็ว พบบริเวณหาดทรายปนเลน ตอนล่างของหาด บางครั้งอาจพบกึ่งแม่น้ำเข้ามาใช้อาศัยหลบภัย

Radianthus sp.

ดอกไม้ทะเลครก Radianthus

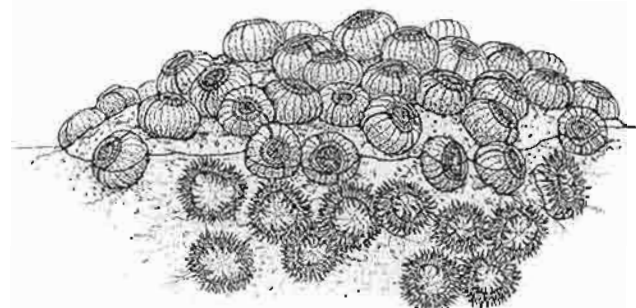
วงศ์ STICHODACTYLIDAE ขนาด 25 - 50 เซนติเมตร

อาศัยอยู่ในแนวปะการังในแนวน้ำขึ้นน้ำลงและลึกลงไปในทะเล ลำตัวทรงกระบอกสั้น สีขาวหรือสีฟ้าอมม่วง หนวดเป็นเส้นยาวจำนวนมากมีสีเขียว อาจพบแยกอยู่ตัวเดียวหรืออยู่เป็นกลุ่มก็ได้

พรมทะเล Zoanthid

ไฟลัม Cnidaria

กลุ่มสัตว์ Anthozoa

สัตว์ชายหาด

ลักษณะเด่น

- มีหนวดจำนวนมากอยู่รอบปาก จะบานออกเมื่อเวลาน้ำท่วม มีลักษณะคล้ายดอกไม้
- อยู่รวมติดๆ กันเป็นกลุ่มใหญ่
- เกาะติดอยู่กับที่บนหินและพื้นแข็ง

ชีวิต

พรมทะเลเป็นสัตว์กลุ่มเดียวกับดอกไม้ทะเลและปะการัง สืบพันธุ์และหากินแบบเดียวกัน ต่างกันตรงที่พรมทะเลจะอยู่รวมกันจำนวนมากเป็นกลุ่มใหญ่ ไม่ขึ้นโดดๆ แบบดอกไม้ทะเล และไม่อาศัยอยู่ในโครงร่างแข็งเช่นปะการัง

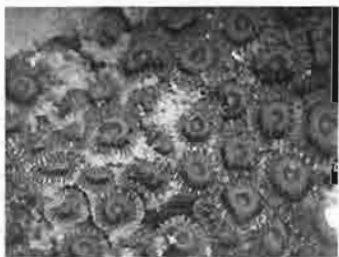

Palythoa caesia

พรมทะเลหนัง Sea Mat

วงศ์ ZOANTHIDAE

แผ่นแบนสีน้ำตาลอ่อนคล้ายหนัง ลายดอกกลมทั่วแผ่น ขึ้นปกคลุมก้อนหิน หนวดสั้น สีน้ำตาลเข้มบานออกเมื่ออยู่ใต้น้ำ

พรมทะเลเขียว Green Sea Mat

วงศ์ ZOANTHIDAE

ส่วนดอกสีเขียว หนวดสีม่วง อยู่รวมกันเป็นกลุ่มหนาแน่น พบในแนวเขตน้ำขึ้นลงและตามแอ่งหิน

พรมทะเลดอกน้ำตาล Brown Sea Mat

วงศ์ ZOANTHIDAE

โคนหนวดสีน้ำตาลเข้ม ตอนปลายสีน้ำตาลอ่อนสลับลายขาว ขอบปากกลางดอกสีเหลืองส้ม

ไฮดรอยด์ Hydroid / Sea Fir

ไฟลัม Cnidaria

กลุ่มสัตว์ Hydrozoa

ลักษณะเด่น

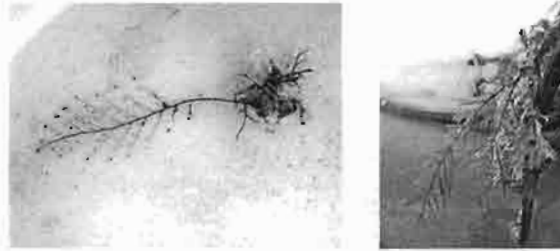
- เป็นกิ่งก้านคล้ายกิ่งไม้ บางชนิดคล้ายขนนก
- สีขาว น้ำตาลอ่อน เหลืองอ่อน
- ยึดติดกับก้อนหิน ไซดหิน เปลือกหอย

สัตว์ชายหาด

ชีวิต ไฮดรอยด์อยู่ในกลุ่มเดียวกับดอกไม้ทะเลและปะการัง ตัวไฮดรอยด์มีขนาดเล็กมาก ฝังตัวอยู่ตามแขนงกิ่ง อาศัยรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ใช้หนวดจับสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กที่ลอยในทะเล หายใจผ่านผิวหนังบางตามลำตัว ขยายพันธุ์เช่นเดียวกับ สัตว์ในกลุ่ม คือ การผสมโดยอาศัยเพศและการแตกหน่อ

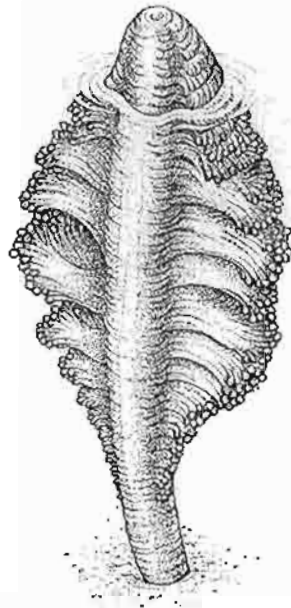
ระวัง! ไฮดรอยด์มีเข็มพิษเช่นเดียวกับแมงกะพรุน เมื่อสัมผัสโดนอาจแสบร้อนได้

ปากกาทะเล Sea Pens

ไฟลัม Cnidaria

กลุ่มสัตว์ Alcyonaria

ลักษณะเด่น

- มีแกนเป็นลำตรง บางชนิดมีแผ่นอ่อนนุ่มซ้อนกัน แผ่ออกด้านข้าง
- ฝังส่วนที่เป็นแท่งอยู่ตามพื้นทรายหรือทรายปนเลน

ชีวิต เป็นสัตว์ในกลุ่มเดียวกับดอกไม้ทะเลและปะการัง ตัวหรือโพลิป (polyp) ของปากกาทะเลจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มภายในโครงร่างที่อ่อนนุ่ม ใช้หนวดจับสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กกินเป็นอาหาร หายใจผ่านผิวหนังบางตามลำตัว ขยายพันธุ์ได้ทั้งแบบอาศัยเพศและแบ่งตัว เช่นเดียวกับดอกไม้ทะเลและปะการัง

Virgularia sp.

ปากกาทะเลแท่ง Sea Pen

วงศ์ VIRGULARIIDAE ขนาด 20 เซนติเมตร

เป็นแท่งยาว เมื่ออยู่ในน้ำส่วนปลายจะบานออกเป็นชั้น ๆ คล้ายขนนก ฝังตัวอยู่ในทรายปนเลน

สัตว์ชายหาด

Pteroeides sp

ปากกาทะเลพัด

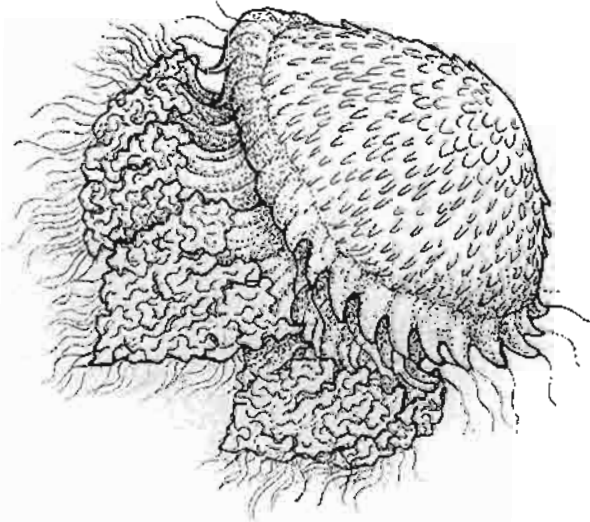
วงศ์ PTEROEIDAE ขนาด 10 - 15 เซนติเมตร

เป็นแผ่นแบน มีหนามวางซ้อนกันอยู่บนก้าน บานออกเมื่ออยู่ในน้ำ พบบริเวณทรายปนเลน

แมงกะพรุน Jellyfishes

ไฟลัม Cnidaria

กลุ่มสัตว์ Scyphozoa

ลักษณะเด่น

- ตัวใส เป็นวุ้น มีรูปร่างคล้ายจานหรือร่ม
- ใต้ท้องมีหนวดเป็นข้อลักษณะคล้ายดอกกะหล่ำ
- มีหนวดขนาดสั้นอยู่รอบขอบลำตัว

ชีวิต แมงกะพรุนส่วนใหญ่ลอยอยู่ในทะเลทั้งบริเวณชายฝั่งและในทะเลลึก บางครั้งมันอาจถูกคลื่นพัดเข้ามาเกยอยู่ชายหาด เป็นสัตว์ผู้ล่า จับสัตว์ขนาดเล็กกินเป็นอาหารโดยปล่อยเข็มพิษเล็ก ๆ ที่อยู่ในหนวดใสเหยื่อให้สลบ แล้วจึงจับเหยื่อเข้าปากที่อยู่ตรงกลางด้านใต้ลำตัว แมงกะพรุนเป็นสัตว์แยกเพศ คือแบ่งเป็นตัวผู้และตัวเมีย การขยายพันธุ์แบ่งออกเป็นสองขั้นตอน เริ่มจากปล่อยสเปิร์มและไข่ผสมกันในทะเล ไข่ที่ได้รับการผสมแล้วจะกลายเป็นแพลงก์ตอนรูปร่างหน้าตาต่างไปจากตัวเต็มวัยลอยในน้ำชั่วคราวก่อนที่จะลงเกาะกับพื้นแข็ง แล้วจึงแบ่งตัวเป็นชั้นๆ หลุดกลายเป็นแมงกะพรุนตัวเล็กหลายตัว เติบโตเป็นตัวเต็มวัยต่อไป

แมงกะพรุนหนัง Edible Jellyfish

วงศ์ LOBONEMATIDAE ขนาด 10 - 30 เซนติเมตร

ลำตัวทรงร่ม เหมือนวุ้นใสลอยน้ำได้ ใต้ลำตัวมีกลุ่มหนวด บนผิวร่มไม่เรียบและมีติ่งวุ้นจำนวนมากงอกไล่ขนาดใหญ่น้อยเรียงตัวกันจากส่วนบนสุดของร่มจนถึงขอบร่ม รอบขอบร่มหยักพลีเออร์เมียวน้ำ ปลายขอบมีเส้นหนวดออกมาโดยรอบ เป็นชนิดที่นำมาปรุงอาหารได้

สัตว์ชายหาด

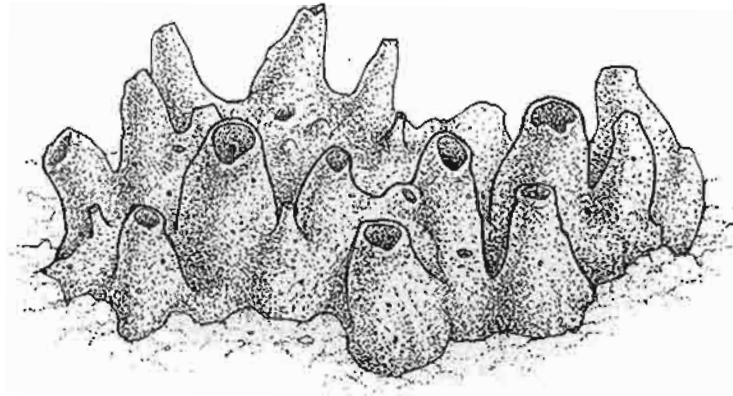
แมงกะพรุนไฟ Fire Jellyfish

วงศ์ CYRANEIDAE ขนาด 10 - 30 เซนติเมตร

รูปร่างคล้ายจาน สีน้ำตาลอมม่วง กระจุกหนวดได้ลำตัวเป็นสายพันกันไปมา เข็มพิษของแมงกะพรุนชนิดนี้เป็นอันตรายต่อผิวหนังหากสัมผัสจะทำให้เกิดอาการปวดแสบปวดร้อน

ฟองน้ำ Sponges

ไฟลัม Porifera

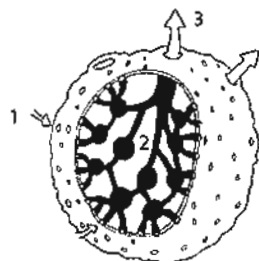
ลักษณะเด่น

- รูปร่างหลากหลาย คล้ายท่อ แฉกๆ ครก ลูกบอล มักอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม
- มีรูพรุนเล็ก ๆ ทั่วตัว และช่องขนาดใหญ่ด้านปลายหรือกระจายตามตัว บางชนิดอาจเป็นโครงผสมหินปูนค่อนข้างแข็ง
- เกาะยึดอยู่กับที่บนก้อนหิน และสาหร่าย บางครั้งอาจพบเกาะติดอยู่บนเปลือกหอยหรือบนตัวปู

ชีวิต

กินอาหารด้วยการกรองตะกอนและสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กจากน้ำทะเลผ่านรูพรุนที่อยู่ตามลำตัว แล้วปล่อยน้ำออกทางช่องน้ำออกขนาดใหญ่ ขยายพันธุ์ได้สองแบบ คือการแตกหน่อออกไปด้านข้างแผ่ขยายไปเรื่อยๆ คลุมวัตถุที่เกาะยึดอาศัย และแบบอาศัยเพศ โดยปล่อยเซลล์สืบพันธุ์ออกไปผสมกันในทะเล บางชนิดปล่อยเฉพาะสเปิร์มออกมาเพื่อให้ฟองน้ำตัวอื่นเก็บเข้าไปผสมกับไข่ภายในตัว

การไหลเวียนของน้ำผ่านตัวฟองน้ำ

- [1] น้ำถูกดูดผ่านทางรูเล็กๆ เข้าไปภายในฟองน้ำ
- [2] ภายในฟองน้ำมีท่อเล็กท่อน้อยสำหรับดูดอาหารและแลกเปลี่ยนก๊าซ (หายใจ) จากน้ำ
- [3] น้ำและของเสียถูกปล่อยออกทางรูใหญ่

** สัตว์หลายชนิดชอบอาศัยอยู่ร่วมกับฟองน้ำ ใช้เป็นแหล่งอาหารและหลบภัย บ้างชนิดนำฟองน้ำไว้บนกระดอง ฟองน้ำจะเจริญคลุมตัวปูช่วยอำพรางปูจากศัตรู**

สัตว์ชายหาด

Tethya sp.

ฟองน้ำลูกบอล Ball Sponge

วงศ์ TETHYIDAE ขนาด 3 - 5 เซนติเมตร

ทรงกลมคล้ายลูกบอล เกาะติดอยู่กับพื้นหรือหิน มีหนามเส้นเล็กและรูขนาดเล็ก กระจายทั่วตัว สีเหลืองส้ม

ฟองน้ำเคลือบผิว Encrusting Sponge

Haliclona sp. (สีม่วง) และ *Aplysilla rosea* (สีชมพู) วงศ์ CHALINIDAE

ผิวนุ่ม แผ่เป็นแผ่นคลุมก้อนหิน ซากปะการัง หรือพื้นผิวแข็งอื่น ๆ มีรูพรุนขนาดเล็ก และช่องน้ำออกกระจายทั่วแผ่น บางชนิดรูปร่างเหมือนหลอดกาแฟหลายหลอดกองรวมกัน มองดูคล้ายรากไม้ พบในแนวน้ำลงต่ำสุดตามหาดหิน

Neopetrosia sp.

ฟองน้ำสีน้ำเงิน Blue Sponge

วงศ์ PETROSIIDAE ขนาด 1 - 2 เซนติเมตร

ผิวนุ่ม อยู่รวมกันเป็นกลุ่มแผ่เป็นแผ่นคลุมก้อนหิน ซากปะการังหรือวัสดุแข็ง มีรูพรุนขนาดเล็กและช่องน้ำออกขนาดใหญ่กระจายทั่วตัว พบในแนวน้ำลงต่ำสุดจนถึงแนวปะการัง

Haliclona sp.

ฟองน้ำท่อสีเหลือง Yellow Tube Sponge

วงศ์ CHALINIDAE

ลักษณะเป็นท่อสีเหลืองสานต่อกันคล้ายกิ่งไม้ มีช่องน้ำออกกระจายตามกิ่ง ผิวนุ่ม ขึ้นเป็นกลุ่มยึดแน่นติดตามก้อนหินในแนวน้ำลงต่ำสุด และแนวปะการัง .

Xestospongia testudinaria

ฟองน้ำครก Neptune's cup Sponge

วงศ์ PETROSIIDAE ขนาด 30 -70 เซนติเมตร

รูปร่างคล้ายครกหรือไหขนาดใหญ่ ด้านบนเป็นช่องน้ำออกอาจซึ่งกว้างเท่ากับหรือเล็กกว่า ลำตัว ผิวแข็งภายนอกขรุขระเป็นสันตามแนวตั้งของลำตัว ผิวด้านในเรียบ มักพบ อยู่เป็นก้อนเดี่ยว พบในแนวปะการัง

สาหร่ายทะเล

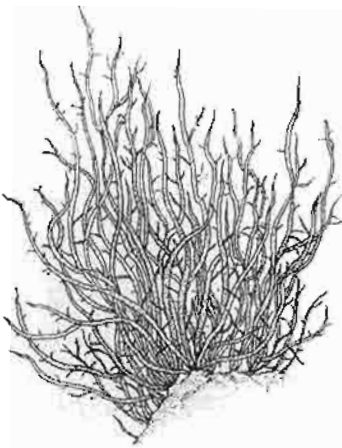
สาหร่ายทะเล (Seaweeds) เป็นพืชชั้นต่ำ ไม่มีระบบท่อลำเลียงอาหารจากรากสู่ลำต้นและใบแบบพืชชั้นสูงเช่นหญ้าทะเล แต่จะใช้วิธีดูดซับน้ำและแร่ธาตุจากน้ำทะเลสู่เซลล์ต่าง ๆ โดยตรง พืชกลุ่มนี้ไม่มีดอกและผล แต่แพร่กระจายพันธุ์ด้วยการสร้างสปอร์และแบ่งตัว สาหร่ายทะเลมีลักษณะมากมายหลายแบบ ตั้งแต่แบบที่เป็นแพลงก์ตอนลอยไปมาในน้ำ ซึ่งมีขนาดเล็กมากมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า บางชนิดเป็นเซลล์เดี่ยว บางชนิดจับตัวกันเป็นกลุ่มเซลล์ หรือเป็นสายเซลล์ จนถึงชนิดที่เป็นต้นคล้ายพืชชั้นสูง

สาหร่ายทะเลแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ตามโครงสร้างและสีของสารสังเคราะห์แสงได้เป็น 4 กลุ่ม คือ

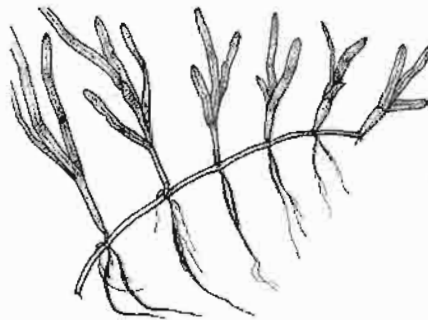
- สาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงิน (blue-green algae)
- สาหร่ายสีเขียว (green algae)
- สาหร่ายสีน้ำตาล (brown algae)
- สาหร่ายสีแดง (red algae)

โดยทั่วไป เราสามารถจำแนกกลุ่มสาหร่ายได้จากสีที่เห็น แต่ในประเทศไทยที่อยู่ในเขตร้อนซึ่งมีแสงจัด บางครั้งสาหร่ายจะมีสีเปลี่ยนไปจากที่ควรจะเป็น

ระวัง! สัตว์บางชนิดอย่างไฮดรอยด์ที่เกาะอยู่ตามซอกหิน มีรูปร่างคล้ายพืช ทำให้เข้าใจผิดได้ว่าเป็นสาหร่ายทะเล ต้องดูดี ๆ

สาหร่ายทะเล

หญ้าทะเล

ไฮดรอยด์

สาหร่ายเป็นเพื่อน!

- เป็นอาหารพื้นฐานของสัตว์ทะเล ทั้งที่กินสาหร่ายโดยตรง หรือที่กินสัตว์อื่นที่กินสาหร่ายอีกต่อหนึ่ง
- เป็นประโยชน์ต่อคนทั้งที่เป็นอาหารโดยตรง ใช้ทำวุ้น เป็นส่วนประกอบในเครื่องสำอาง ยาและเวชภัณฑ์หลายชนิด
- บางครั้งสาหร่ายช่วยสร้างให้เกิดแนวปะการัง เพราะสาหร่ายทะเลบางชนิดมีหินปูนเป็นองค์ประกอบ เมื่อสาหร่ายตายไปก็เป็นแหล่งให้ปะการังวัยอ่อนมาเกาะอาศัยและเติบโตได้

สาหร่ายทะเล

สาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงิน

สาหร่ายฟองหิน

Brachytrichia วงศ์ MASTIGOCLADACEAE

ลักษณะ

เป็นก้อนกลมกลวง หรือมีรูปร่างไม่แน่นอน ผิวมีรอยย่น

บริเวณที่พบ

ขึ้นบนก้อนหินที่น้ำท่วมถึงหรือหลุดลอยไปตามน้ำ

สาหร่ายผมนาง

Hormothamnium วงศ์ NOSTOCACEAE

ลักษณะ

เป็นสายอ่อนนุ่มรวมกันเป็นกระจุกแน่น

บริเวณที่พบ

ขึ้นตามพื้นทรายในแนวปะการัง หรือแหล่งน้ำตื้น ๆ ริมหาดที่น้ำท่วมถึง

สาหร่ายเส้นผม

Lyngbya วงศ์ OSCILLATORIACEAE

ลักษณะ

เป็นเส้นสีน้ำตาลเข้มหรือดำคล้ายเส้นผม

บริเวณที่พบ

ขึ้นบนสาหร่าย หรือหญ้าทะเล หรือซากปะการัง หรือแอ่งน้ำ
ริมทะเลที่น้ำไม่ลึกนัก

สาหร่ายพูกัน

Symploca วงศ์ OSCILLATORIACEAE (ภาพ S17) (DS8)

ลักษณะ

เป็นเส้นสีเขียวอยู่รวมตัวกันเป็นมัดเหมือนปลายพูกัน

บริเวณที่พบ

ขึ้นบนซากปะการัง หรือผิวพื้นที่เป็นทรายปนโคลนบริเวณน้ำตื้น ๆ

สาหร่ายสีเขียว

สาหร่ายหูช้าง

Avrainvillea วงศ์ UDOTACEAE

ลักษณะ

ส่วนที่ดูคล้ายใบแผ่เป็นรูปพัด มีความหยุ่นคล้ายฟองน้ำ รากฝอย
ยึดเม็ดทรายรวมเป็นกระเปาะฝังในพื้นทรายปนโคลน

บริเวณที่พบ

ขึ้นบริเวณชายฝั่งที่น้ำไม่ลึกนัก

สาหร่ายทะเล

สาหร่ายใบแปะก๊วย *Rhipidosiphon* วงศ์ UDOTACEAE

ลักษณะ

ส่วนที่ดูคล้ายใบแปะเป็นรูปลิ้มหรือรูปพัดคล้ายใบแปะก๊วย ประกอบด้วยหลอดเล็ก ๆ แตกแขนงเป็นคู่ต่อกันไปเรื่อย ๆ โดยเชื่อมติดกันทางด้านข้าง ส่วนโคนเป็นหลอดเดี่ยว ๆ

บริเวณที่พบ

ขึ้นบนพื้นหรือก้อนหินในเขตน้ำท่วมถึง

สาหร่ายใบมะกรูด *Halimeda* วงศ์ HALIMEDIACEAE

ลักษณะ

ส่วนที่ดูคล้ายใบเป็นแผ่นแบนรูปพัดหรือรูปไตเรียงต่อกัน ก้นเหมือนใบมะกรูด มีหินปูนเคลือบ

บริเวณที่พบ

ขึ้นบนซากปะการังในบริเวณน้ำไม่ลึกนัก แต่เมื่อแห้งตายจะเป็นสีขาวต่อกันเป็นพวง มักพบลอยมาเกยฝั่ง หรือฝังในพื้นที่ทรายปนโคลน โดยมีรากฝอยยึดเม็ดทรายรวมเป็นกระเปาะ

สาหร่ายผักแว่นทะเล *Acetabularia* วงศ์ POLYPHYACEAE

ลักษณะ

คล้ายร่ม ส่วนที่เป็นก้านผอมยาว มีหินปูนเป็นองค์ประกอบ

บริเวณที่พบ

ขึ้นเป็นกระจุกแน่นบนก้อนหินหรือก้อนกรวดบริเวณชายฝั่งที่น้ำไม่ลึกนักและคลื่นลมสงบ

สาหร่ายช่อพริกไทย / สาหร่ายพวงอุ้ง *Caulerpa* วงศ์ CAULERPACEAE

สาหร่ายอื่นในกลุ่มเดียวกัน

สาหร่ายขนนก

สาหร่ายฉัตร

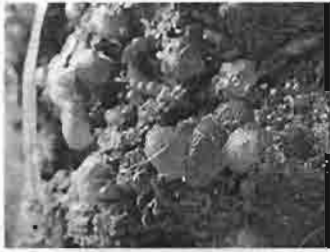
ลักษณะ

เป็นสาหร่ายสีเขียวที่มีรูปร่างหลากหลายมาก มีทั้งแบบเป็นเม็ดสีเขียวกลมๆ เล็ก ๆ อยู่รวมกันเป็นพวงบนก้านคล้ายช่อพริกไทย หรือแบบที่ดูคล้ายขนนก ซึ่งมีแกนกลางและเส้นเซลล์แตกออกไปทั้งสองข้าง หรือเป็นแผ่นกลมมีก้านตรงกลางคล้ายใบบัว หรืออาจเป็นวงเรียงกัน 2-8 ชั้นคล้ายฉัตรหรือหางกระรอก

บริเวณที่พบ

ขึ้นบนก้อนหิน หรือจากปะการัง หรือพื้นทรายปนโคลนในเขตชายฝั่ง

สาหร่ายทะเล

สาหร่ายเม็ดสาจุ *Dictyosphaeria* วงศ์ VALONIACEAE

ลักษณะ เป็นก้อนแข็งทรงกลมหรือเกือบกลม ผิวรอบนอกเหมือนเม็ดสาจุ เบียดกันเป็นก้อนกลม แต่ภายในกลวงหรือตัน

บริเวณที่พบ ขึ้นบนก้อนหินหรือซากปะการังที่ระดับบนหรือระดับกลางของเขต น้ำขึ้นน้ำลง

สาหร่ายเขากวาง *Valonia* วงศ์ VALONIACEAE

ลักษณะ เป็นถุงรีคล้ายหยดน้ำ หรือถุงรีทรงกระบอกสั้น ๆ อวบน้ำ แต่ละถุงเรียงต่อกันอย่างไม่เป็นระเบียบ สีเขียวใส ผิวมันเงาเหนียวและสะท้อนแสง

บริเวณที่พบ ขึ้นบนก้อนหินหรือซากปะการัง

สาหร่ายแผ่น *Ulva* วงศ์ ULVACEAE

ลักษณะ เป็นแผ่นแบนบาง มีรูพรุนคล้ายร่างแห สีเขียวเหมือนหญ้า

บริเวณที่พบ พบลอยน้ำบริเวณชายฝั่ง หรือติดริมหาด หรือปนอยู่กับสาหร่ายชนิดอื่น

สาหร่ายไส้ไก่ *Enteromorpha* วงศ์ ULVACEAE

ลักษณะ เป็นหลอดกลวงสีเขียวใส ผอม ยาว บางชนิดเป็นหลอดกลาง หักงอและย่นเหมือนไส้ไก่

บริเวณที่พบ ขึ้นบริเวณริมหาดที่น้ำท่วมถึงหรือสาตกระเซ็นถึง ชนิดที่หักงอเหมือนไส้ไก่มักพบขาดลอยขึ้นมาที่ผิวน้ำในแหล่งน้ำกร่อยหรือบ่อเลี้ยงปลา

สาหร่ายกล้วยหอม *Neomeris* วงศ์ DASYCLADACEAE

ลักษณะ เป็นแท่งกลมยาวโค้งเล็กน้อย ส่วนบนมีขนสีเขียวขึ้นปกคลุมทั่วไปและเป็นกระจุกตรงปลาย ส่วนล่างมีสีขาว มีหินปูนเป็นองค์ประกอบ

บริเวณที่พบ ขึ้นเป็นกลุ่มแน่นบนเปลือกหอย เศษหิน หรือก้อนหินริมทะเล หรือแอ่งน้ำขังในเขตน้ำขึ้นน้ำลง

สาหร่ายสีน้ำตาล

สาหร่ายพัด / เห็ดหูหนู *Padina* วงศ์ DICTYOTACEAE

ลักษณะ แผ่นเป็นรูปพัดจีบย่นหรือซ้อนกันคล้ายเห็ดหูหนู ขอบมีวนเข้า
มีขนขึ้นเป็นแถวเป็นระยะ ๆ ขนานกับขอบ ผิวมีคราบหินปูน

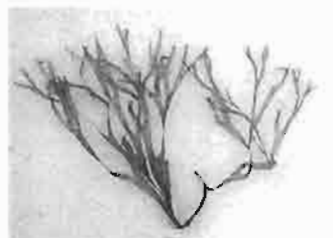
บริเวณที่พบ ขึ้นบนก้อนหิน ซากปะการัง หรือเปลือกหอยในเขตน้ำขึ้นน้ำลง

สาหร่ายเห็ดหูหนูแข็ง *Lobophora* วงศ์ DICTYOTACEAE

ลักษณะ แผ่นเป็นแผ่นเหมือนพัด ขอบไม่ม้วน แผ่นหนาแผ่ติดพื้นหรือเกาะ
ซ้อนกันเป็นพุ่ม

บริเวณที่พบ ขึ้นบนก้อนหินหรือเศษปะการังได้ระดับน้ำลงต่ำสุด

สาหร่ายเฟิร์นเขากวาง *Dictyota* วงศ์ DICTYOTACEAE

ลักษณะ เป็นแถบแบนบางเหมือนริบบิ้น แตกแขนงเป็นคู่แผ่ออกไป
สีน้ำตาลอ่อน หรือน้ำตาลปนเหลือง

บริเวณที่พบ ขึ้นบนก้อนหิน ซากปะการัง ก้อนกรวด หรือเปลือกหอยในระดับ
น้ำขึ้นน้ำลง

สาหร่ายทุ่น *Sargassum* วงศ์ SARGASSACEAE

ลักษณะ เป็นต้นเหมือนพืชชั้นสูง ส่วนที่คล้ายใบเป็นรูปรี ขอบมีรอยหยัก
มีถุงลมที่โคนใบทำหน้าที่เหมือนทุ่นพยุงให้ลอยน้ำได้

บริเวณที่พบ ขึ้นบนก้อนหินและซากปะการัง ในเขตน้ำขึ้นน้ำลงหรือลึกกว่า มักพบ
ขาดลอยอยู่ในน้ำหรือ คลื่นพัดมาเกยหาด

ถุงลม

สาหร่ายดอกจอก *Turbinaria* วงศ์ SARGASSACEAE

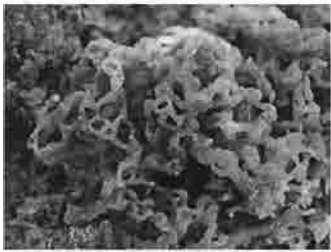
ลักษณะ มีแกนหลักตั้งตรง ใบวนรอบแกน โคนใบแคบปลายใบแผ่กว้าง
เป็นรูปสามเหลี่ยมหรือกลม มีถุงลมฝังตรงกลาง ขอบใบมีรอยหยัก

บริเวณที่พบ ขึ้นบนก้อนหินหรือซากปะการัง ต่ำกว่าระดับน้ำลงต่ำสุด

สาหร่ายทะเล

สาหร่ายฟองหินสีน้ำตาล *Colpomenia* วงศ์ SCYTOSIPHONACEAE
 ลักษณะ เป็นก้อนกลาง กลม หรือรูปร่างไม่แน่นอน เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5-6 เซนติเมตร ผิวเรียบหรือเป็นรอย ย่นว่าสีน้ำตาลปนเขียว
 บริเวณที่พบ ขึ้นบนก้อนหินหรือผิวพื้นริมหาดที่น้ำไม่ลึกนัก

สาหร่ายรังบวบ *Hydroclathrus* วงศ์ CHORDARIACEAE
 ลักษณะ คล้ายรังแหไปรง สีน้ำตาลอ่อนหรือน้ำตาลปนเหลืองทองอยู่อย่างหลวมๆ
 บริเวณที่พบ ขึ้นบนก้อนหินหรือคลุมผิวพื้นในแหล่งน้ำตื้น ๆ ริมฝั่ง หลุดจากที่เกาะได้ง่าย จึงมักพบกองอยู่ริมหาด

สาหร่ายสีแดง

สาหร่ายหนาม / เหงือกปลา *Acanthophora* วงศ์ RHODOMELACEAE
 ลักษณะ อวบน้ำ เปราะหักง่าย มีแขนงสั้น ๆ ปลายแขนงเป็นแฉกรูปดาบ
 บริเวณที่พบ ขึ้นบนก้อนหินหรือซากปะการังที่พื้นทรายปนโคลนในระดับน้ำขึ้น น้ำลงจนถึงน้ำลงต่ำสุด

สาหร่ายใบผักกูด *Bostrychia* วงศ์ RHODOMELACEAE
 ลักษณะ เหมือนขนนก ปลายแขนงม้วนงอ สีน้ำตาลเข้มหรือดำ
 บริเวณที่พบ ขึ้นบริเวณซอกหินเหนือระดับน้ำทะเล หรือบนรากแสม และโกงกาง

สาหร่ายช่อก้านเข็ม *Amphiroa* วงศ์ CORALLINACEAE
 ลักษณะ เป็นพุ่มแข็ง แตกกิ่งแขนงแบบคู่ แขนงประกอบด้วยปล้องเรียงต่อกัน แต่ละปล้องมีหินปูน ตรงข้อซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างปล้องไม่มีหินปูน เปราะหักง่าย มีสีชมพูเรื่อๆ สาหร่ายช่อก้านเข็มที่ถูกคลื่นซัดมาติดริมหาดจะมีสีขาว
 บริเวณที่พบ ขึ้นบนก้อนหินหรือซากปะการัง ที่พื้นทรายปนโคลนในระดับน้ำขึ้น น้ำลงจนถึงน้ำลงต่ำสุด

สาหร่ายสายใบ / จีฉ่าย *Porphyra* วงศ์ BANGIACEAE
 ลักษณะ เป็นแผ่นแบนบาง ขอบเรียบหรือเป็นรอยจีบย่น สีม่วงอมชมพูหรือม่วงเข้ม
 บริเวณที่พบ ขึ้นบนก้อนหินหรือซอกหินริมทะเลที่น้ำสาตกระเซินถึง มักขึ้นรวมกันเป็นแนวสีคล้ำๆ

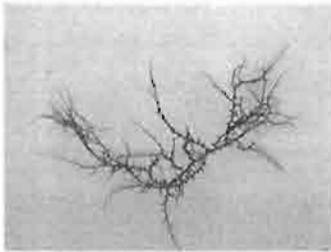
สาหร่ายทะเล

สาหร่ายฮาไลมีเนีย *Halymenia* วงศ์ HALYMENIACEAE

ลักษณะ เป็นพุ่มหรือเป็นแผ่นแบนแผ่กว้างสีแดงเข้ม สันมือ บางชนิดแกนกลางแผ่กว้างและแตกแขนงแบบสลับหรือไม่เป็นระเบียบ

บริเวณที่พบ ขึ้นบนก้อนหินต่ำกว่าระดับน้ำลงต่ำสุด

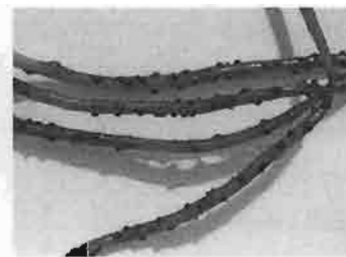
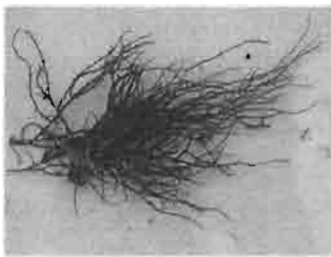

สาหร่ายฝอย *Hypnea* วงศ์ HYPNEACEAE

ลักษณะ เป็นพุ่มหรือเป็นผืนขึ้นคลุมก้อนหินหรือซากปะการัง แตกแขนงแบบสลับหรือไม่เป็นระเบียบ แขนงย่อยสุดท้ายมีปลายแหลม

บริเวณที่พบ ขึ้นบนก้อนหินหรือซากปะการังในระดับน้ำขึ้นน้ำลง

สาหร่ายจุ่น *Gracilaria* วงศ์ GRACILARIACEAE

ลักษณะ เป็นพุ่มอ่อนนุ่มเหมือนเส้นผม หรือเป็นพุ่มแข็งลักษณะเป็นข้อเรียงต่อกัน

บริเวณที่พบ ขึ้นได้ทั่วไป ทั้งบนก้อนกรวด เปลือกหอย และกระชังเลี้ยงปลา

สาหร่ายเขาสมัน *Galaxaura* วงศ์ GALAXAURACEAE

ลักษณะ เป็นพุ่ม มีหินปูนเป็นองค์ประกอบคลุมตลอดทั้งต้น ไม่แบ่งเป็นข้อและปล้องอย่างชัดเจน แตกแขนงแบบคู่ แขนงเป็นรูปทรงกระบอกหรือแบน ผิวเรียบหรือมีขนละเอียดสีแดงขึ้นปกคลุมเป็นปุย

บริเวณที่พบ ขึ้นบนก้อนหิน หรือซากปะการังในที่น้ำใส ส่วนชนิดที่มีขนละเอียดขึ้นในแอ่งน้ำขัง หรือริมหาด ที่พื้นทรายปนโคลน

สาหร่ายปลายก้ามปู *Ceramium* วงศ์ CERAMIACEAE

ลักษณะ เป็นเส้นสายขนาดเล็กขึ้นเป็นกระจุกแน่น แตกแขนงแบบคู่ ปลายแขนงสุดท้ายงอเข้าหากันคล้ายก้ามปู

บริเวณที่พบ ขึ้นบนก้อนหิน หรืออาจขึ้นปนกับสาหร่ายอื่นในแนวน้ำขึ้นน้ำลง

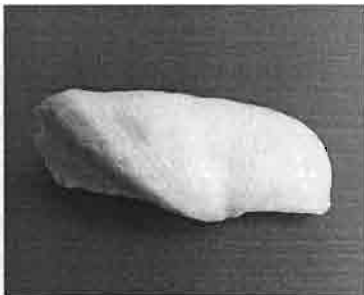
ซากเกยหาด

ซากเกยหาด

เศษซากธรรมชาติที่ถูกทะเลพัดมาเกยหาดมีหลากหลาย ทั้งที่มาจากทะเลชายฝั่งในบริเวณใกล้เคียง จากทะเลลึก หรือจากบนบก นักสืบจึงต้องอาศัยแหล่งข้อมูลหลายแหล่งเพื่อค้นคว้าจำแนกชนิดพันธุ์ คู่มือหาซื้อชีวิตชายหาด เล่มนี้ ได้คัดเลือกตัวอย่างซากที่นักสืบอาจเจอได้บ่อย ๆ เพียงบางชนิดมาไว้ให้เป็นจุดเริ่มต้น

เปลือกหอย

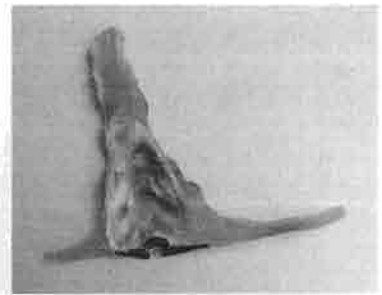
เปลือกหอยจำนวนไม่น้อยเป็นหอยที่นักสืบสามารถพบได้ในแนวน้ำขึ้นน้ำลง จึงควรพลิกไปหาซื้อในส่วนของสัตว์ในแนวน้ำขึ้นน้ำลงที่อยู่ในคู่มือนี้ด้วย เปลือกหอยที่ไ้ไว้ตรงนี้ ส่วนใหญ่เป็นหอยที่อาศัยอยู่ตามทะเลชายฝั่ง

หอยแครงบิด Propellor Ark
วงศ์ ARCIDAE

หอยพัด Scallop
วงศ์ PECTINIDAE

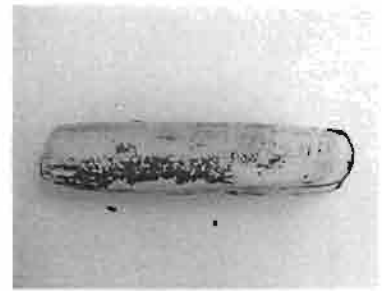
หอยขวาน Hammer Oyster
วงศ์ MALLEIDAE

หอยแครงรี Cockle
วงศ์ CARDIIDAE

หอยแครงหนาม Spiny Cockle
วงศ์ CARDIIDAE

หอยหลอด Razor Clam
วงศ์ SOLENIDAE

หอยวีเนิส Venus Clam
วงศ์ VENERIDAE

หอยกระโดด Conchs
วงศ์ STROMBIDAE

หอยตาไก่ Moon Snail
วงศ์ NATICIDAE

ซากเกยหาด

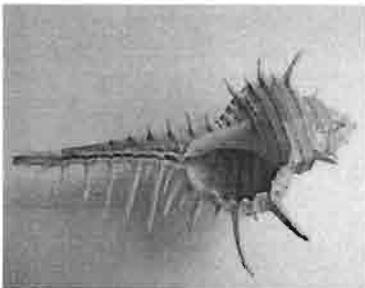
หอยตุ๊กแก Ivory Snail
วงศ์ BUCCINIDAE

หอยสังข์ประการัง Spindle
วงศ์ FASIOLARIIDAE

หอยขวัญ Sundial
วงศ์ ARCHITECTONICIDAE

หอยสังข์หนาม Spined Murex
วงศ์ MURICIDAE

ซากสัตว์อื่น

นักสืบสามารถพบซากสัตว์อื่นหรือไข่ของสัตว์ที่ถูกคลื่นซัดมาเกยริมหาดด้วย บางครั้งไข่ของสัตว์ที่พบอาจมีตัวอ่อนอยู่ภายใน ลองสังเกตดีๆ

เปลือกเม่นหัวใจ
กลุ่ม Echinoidea

เปลือกเม่นหนาม
กลุ่ม Echinoidea

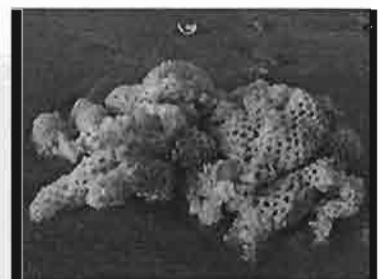
เหรียญทะเล
วงศ์ ASTRICLYPEIDAE

ฟองน้ำ
ไฟลัม Porifera

ไข่หอยวงเดือน
วงศ์ NATICIDAE

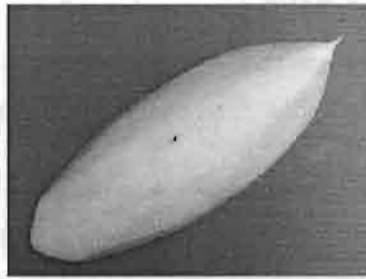

ไข่หอยสังข์หนาม
วงศ์ MURICIDAE

ซากเกยหาด

เพรียงคอห่าน
กลุ่ม Ceirripedia

กระดองหมึก
วงศ์ SEPIIDAE

ไขหมึก
กลุ่ม Cephalopoda

ซากต้องสืบ

บ่อยครั้ง นักสืบจะพบซากแตก ๆ ไม่ครบส่วน
แต่ถ้าสังเกตดี ๆ ก็อาจจำแนกได้!

ดาวทะเล
กลุ่ม Asteroidea

แมงดาทะเล
กลุ่ม Merostomata

กรามปลาปักเป้า
วงศ์ DIODONTIDAE

หอยตาวิว
วงศ์ TURBINIDAE

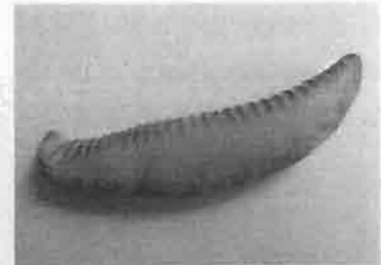
กระดองปูหนุมาน
วงศ์ MATUTIDAE

ปะการังวงแหวน
วงศ์ FAVIIDAE

เพรียงหิน
วงศ์ BALANIDAE

หอยเบี้ย
วงศ์ CYPRAEIDAE

ซากเกยหาด

เมล็ดพืช

เมล็ดพืชหลายชนิดที่พบริมหาด อาจมีต้นขึ้นอยู่ไม่ไกลนัก แต่เมล็ดบางชนิดอาจลอยมาจากที่ห่างไกล บอกเล่าเรื่องราวการเดินทางให้เราสืบหาต้นตอ นักสืบต้องหมั่นสังเกตและตั้งสมมติฐานถึงความน่าจะเป็นว่าสถานที่และระยะทางที่เมล็ดพืชลอยมาเกยริมหาดอยู่ไกลเพียงใด

ถั่วคัลล่า *Canavalia rosea*
วงศ์ PAPILIONACEAE

สักชี *Dalbergia candanensis*
วงศ์ PAPILIONACEAE

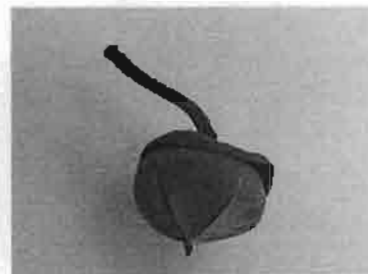
หยีชนิดหนึ่ง *Derris* sp.
วงศ์ PAPILIONACEAE

หยีน้ำ *Derris indica*
วงศ์ PAPILIONACEAE

เตยทะเล
Pandanus odoratissimus
วงศ์ PANDANACEAE

โพทะเล *Thespesia populnea*
วงศ์ MALVACEAE

แสมขาว *Avicennia alba*
วงศ์ AVICENNIACEAE

ตะบูน *Xylocarpus granatum*
วงศ์ MELIACEAE

ลำพูทะเล *Sonneratia alba*
วงศ์ SONNERATIACEAE

ตีนเป็ดทราย *Cerbera manghas*
วงศ์ APOCYNACEAE

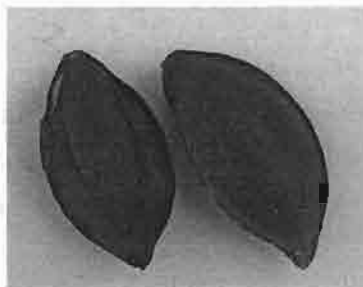
จิกเล *Barringtonia asiatica*
วงศ์ BARRINGTONIACEAE

ซากเกยหาด

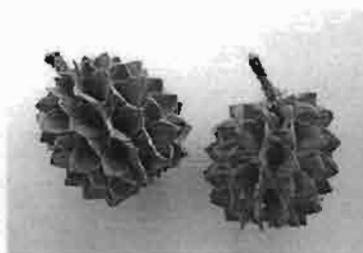
หงอนไก่ทะเล *Heritiera littoralis*
วงศ์ STERCULIACEAE

ทุกวาง *Terminalia catappa*
วงศ์ COMBRETACEAE

จาก *Nypa fruticans*
วงศ์ ARECACEAE

สนทะเล
Casuarina equisetifolia
วงศ์ CASUARINACEAE

มะฝ่อ *Trewia nudiflora*
วงศ์ EUPHORBIACEAE

เทพี *Caesalpinia crista*
วงศ์ CAESALPINIACEAE

แคทะเล *Dolichandrone sp.*
วงศ์ BIGNONIACEAE

ส้มทะเล *Sapium indicum*
วงศ์ EUPHORBIACEAE

สนับ *Entada sp.*
วงศ์ MIMOSACEAE

พืชชายหาด

คู่มือเล่มนี้แนะนำพืชเด่นๆ เพียงบางชนิดที่พบได้บ่อยตามชายหาดเท่านั้น ดังนั้น เมื่อนักสืบสำรวจพืชชายหาดท้องถิ่น จะพบว่ายังมีพืชอีกมากมายหลายชนิดที่ไม่มีอยู่ในคู่มือนี้ และไม่รู้ว่าจะไปหาข้อมูลเกี่ยวกับพืชเหล่านั้นได้ที่ไหน การขาดคู่มือจำแนกพันธุ์ไม้ในเมืองไทยนับเป็นข้อจำกัดใหญ่ที่ทำให้นักสืบโลกธรรมชาติทั้งหลายไม่สามารถหาความรู้จักและเข้าใจธรรมชาติของพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง

อย่างไรก็ตาม เราสามารถเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับพืชพันธุ์ต่าง ๆ ได้เอง โดยสังเกตลักษณะการเติบโตและส่วนต่าง ๆ ของพืช เพื่อดูว่ามันปรับตัวให้อยู่รอดภายใต้สภาพแวดล้อมที่มันขึ้นอยู่กับได้อย่างไร (ดูกิจกรรม 14 ใน นักสืบชายหาด คู่มือดำเนินกิจกรรม) คู่มือจำแนกพันธุ์พืชในส่วนนี้ ได้ให้ข้อสังเกตลักษณะการปรับตัวพิเศษของพืชแต่ละชนิดเอาไว้ด้วย ซึ่งจะช่วยให้นักสืบทำความเข้าใจกับต้นอื่น ๆ ที่อาจจะพบแต่ไม่รู้จักชื่อได้ด้วย อย่างลึบวาดภาพหรือถ่ายภาพบันทึกรายละเอียด เพื่อนำไปถามไถ่กับผู้รู้ต่อไป

ต้นไหนเป็นถั่ว?

ถั่วเป็นกลุ่มพืชที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะรากถั่วมีแบคทีเรียชนิดพิเศษอาศัยอยู่ ช่วยแปรธาตุไนโตรเจนในอากาศมาเป็นปุ๋ยในดินให้พืชได้โดยตรง พวกมันจึงสามารถบุกเบิกพื้นที่กันดารได้ดี และปรับปรุงคุณภาพดินให้พืชอื่น ๆ เข้ามาอาศัยขึ้นได้ต่อไป นอกเหนือจากพืชเด่นบางชนิดที่ให้ไว้ตรงนี้ นักสืบจะพบพืชในกลุ่มถั่วต่าง ๆ มากมาย ซึ่งสามารถจำแนกได้ไม่ยากนักจากลักษณะของดอกและฝัก

ดอกถั่ว

- ดอกถั่ววงศ์ Papilionaceae มีกลีบดอก 4 กลีบ แต่ละกลีบไม่เท่ากัน กลีบล่างมักมีลักษณะเป็นกระเปาะ หรือมีกลีบบนยื่นออกมาเป็นช่อดอก หรือตั้งขึ้นเป็นกระบัง
- ดอกถั่ววงศ์ Caesalpiniaceae มีกลีบดอก 3-5 กลีบ บานไม่เท่ากันทีเดียวนัก มีเกสรอับฐานซ้อนกันออกมา
- ดอกถั่ววงศ์ Mimosaceae กลีบดอกมีขนาดเล็กมากหรือมองไม่เห็นเลย แต่มีเกสรตัวผู้จำนวนมาก มักออกเป็นกลุ่มฟู ๆ กลม ๆ คล้ายสำลี่ปั่นหรือแปรงขัดหน้า

ผลถั่ว

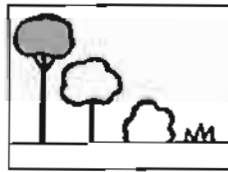
เป็นฝักมีผ่าสองซีก ข้างในฝักอาจมีเมล็ดเพียงเมล็ดเดียว หรือหลาย ๆ เมล็ดเรียงเป็นแถวก็ได้

ใบถั่ว

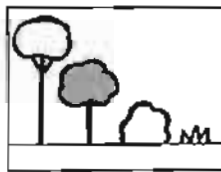
มักเป็นช่อใบที่แตกออกมาจากตาเดียวกัน มีใบย่อยหลายใบอยู่บนช่อ โดยแต่ละช่อจะขึ้นสลับกันตามกิ่งของต้นถั่ว แต่บางชนิด เช่น ชงโค จะแตกเป็นใบเดี่ยว ๆ ขึ้นสลับกัน แทนช่อใบ

พืชชายหาด

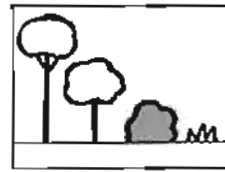
สัญลักษณ์
ลักษณะต้น

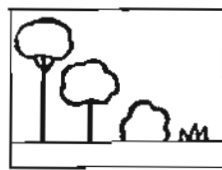
ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่

ไม้ยืนต้นขนาดกลาง

ไม้พุ่ม

พืชคลุมดิน

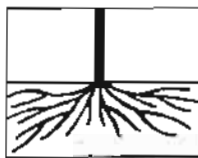

เถาขึ้นพันต้นอื่น

พืชบุกเบิกหน้าหาดด้านแรก

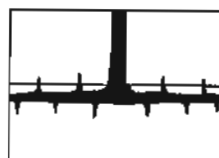
ระบบราก

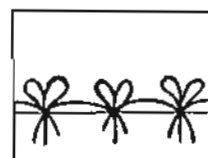
รากแผ่กว้างใต้ดิน

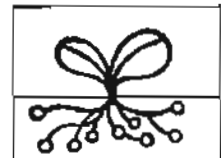
รากค้ำจุน

รากแผ่ที่มีรากหายใจ

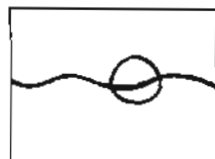

ระบบรากและลำต้น
เชื่อมต่อเป็นร่างแห

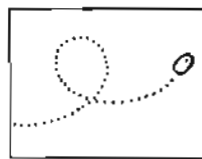

ถั่ว

ผล

ผลลอยน้ำ

ผลปลิวลม

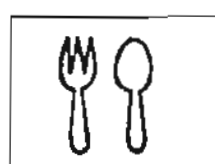

แพร่พันธุ์ด้วยสัตว์

การใช้ประโยชน์

สมุนไพร

อาหาร/กินได้

ใช้ประโยชน์อื่น ๆ

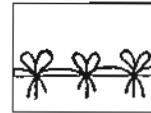
พืชล้มลุก

ถั่วคล้ำ

ชื่ออังกฤษ Sea Bean

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Canavalia rosea*

วงศ์ PAPILIONACEAE

ลักษณะเด่น

พืชบุกรุกเบิกหน้าหาด ลำต้นเหนียว ขึ้นทอดต่อกันเป็นร่างแหคลุมพื้นทราย โดยหยั่งรากยึดเป็นจุด ๆ เช่นเดียวกับผักบุ้งทะเล และดูคล้ายกันมาก แต่ใบถั่วคล้ำทะเลจะแตกเป็นช่อ งอกสลับกัน แต่ละช่อมีใบย่อยสามใบ ดอกมีลักษณะคล้ายดอกกล้วยไม้ ออกผลเป็นฝัก มีเมล็ดเรียงเป็นแถว 3-4 เมล็ด

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

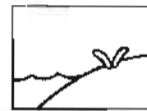
- ระบบรากและลำต้นที่เป็นร่างแหช่วยยึดผืนทรายและหาน้ำ นอกจากนี้ยังคอยดักเศษไม้เศษใบไม้ในบริเวณนั้นจนใบไม้ย่อยสลายสะสมเป็นสารอินทรีย์หน้าผิวดิน ให้พืชชายหาดอื่นๆ สามารถเข้ามายึดพื้นที่ได้ต่อไป
- ใบหนาอวบน้ำ แฉ่ออกกับแตกในตอนเช้า และจะพับเข้าเมื่อแดดแรงจัด เพื่อป้องกันการสูญเสียน้ำ
- เป็นพืชตระกูลถั่ว จึงมีแบคทีเรียพิเศษอาศัยอยู่ในราก ช่วยแปรธาตุไนโตรเจนในอากาศมาเป็นปุ๋ยในดินที่พืชต้องการ

ผักบุ้งทะเล

ชื่ออังกฤษ Sea Morning Glory

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ipomea pes-caprae*

วงศ์ CONVULVACEAE

พืชชายหาด

ลักษณะเด่น

พืชบุกเบิกหน้าหาด ลำต้นเหนียวขึ้นทอดต่อกันเป็นร่างแหคลุมพื้นทราย โดยหยั่งรากยึดเป็นจุด ๆ แตกใบเป็นใบเดี่ยว ต่างจากใบถั่วคล้าทะเลซึ่งแตกเป็นช่อ มีดอกคล้ายแตงส้มม่วงอมชมพู ผลเป็นเกาปแข็งประกบกันห่อหุ้มเมล็ดกลมข้างใน สามารถลอยน้ำได้ มักพบขึ้นตามหน้าหาดที่มีทรายเข้ามาทับถมเป็นแนวลาดเอียงไม่ชันมาก เมื่อถูกทรายปลิวกลบจนมืดผักบุ้งทะเลจะแทงยอดใหม่ขึ้นมา

ใบใช้ขยี้ทาผิว แก้พิษแมงกะพรุนและแมลงสัตว์กัดต่อยอื่น ๆ ได้

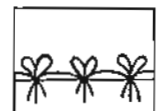
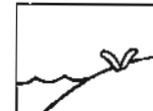
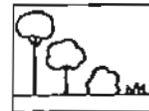
การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

- ระบบรากและลำต้นร่างแหช่วยยึดผืนทรายและหาน้ำและคอยดักเศษไม้เศษใบไผ่อย่อยสลายสะสมเป็นสารอินทรีย์หน้าผิวดิน ให้พืชป่าชายหาดอื่นๆ สามารถเข้ามายึดพื้นที่ได้ต่อไป
- ใบหนาอ่อนข้างอวบน้ำ แผ่ออกในตอนเช้า และจะพับเข้าเมื่อแดดแรงจัด เพื่อป้องกันการสูญเสียน้ำ

ผักบุ้งทะเลขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ipomea stolonifera*

วงศ์ CONVOLVULACEAE

ลักษณะเด่น

พืชบุกเบิกหน้าหาด ลำต้นขึ้นทอดต่อกันเป็นร่างแหคลุมพื้นทราย โดยหยั่งรากยึดเป็นจุด ๆ เช่นเดียวกับผักบุ้งทะเลธรรมดา แต่ใบจะแบนและรีกว่า

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

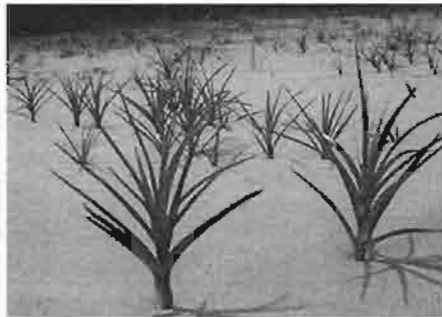
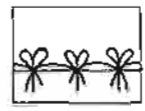
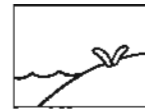
- ระบบรากและลำต้นร่างแหช่วยยึดผืนทรายและหาน้ำและคอยดักเศษไม้เศษใบไผ่อย่อยสลายสะสมเป็นสารอินทรีย์หน้าผิวดิน ให้พืชป่าชายหาดอื่นๆ สามารถเข้ามายึดพื้นที่ได้ต่อไป
- ใบหนาอวบน้ำ แผ่ออกในตอนเช้า และจะพับเข้าเมื่อแดดแรงจัด เพื่อป้องกันการสูญเสียน้ำ
- ใบขึ้นราบติดแนบกับพื้นทราย ช่วยลดการปะทะกับลม

พืชชายหาด

กกกล้าซ้อนใบ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cyperus radians*

วงศ์ CYPERACEAE

ลักษณะเด่น

มักพบขึ้นนูนกเบิกหน้าหาด ลำต้นเหนียว ขึ้นทอดต่อกันเป็นร่างแหคลุมพื้นทราย โดยหยั่งรากยึดเป็นจุด ๆ เมื่อถูกทรายปลิวกลับทับจะแทงยอดใหม่ขึ้นมา แตกใบกระจายเป็นกอ ใบแข็งแหลม กลางใบหักเป็นร่องตัว V ออกดอกกลางกอ มีลักษณะเป็นหัวติดกันราว 4-5 หัว

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

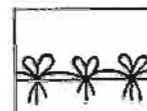
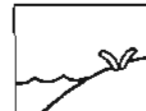
- ลำต้นและใบแข็งและแหลม ช่วยป้องกันการสูญเสียน้ำ
- ระบบรากและลำต้นที่เป็นร่างแหช่วยยึดผืนทรายและหาน้ำ รวมทั้งคอยดักเศษไม้เศษใบไผ่อย่อยสลายสะสมเป็นสารอินทรีย์หน้าผิวดิน ให้พืชป่าชายหาดอื่นๆ สามารถเข้ามายึดพื้นที่ได้ต่อไป

หญ้าล่อยลม

ชื่ออังกฤษ Beach Spinifex

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Spinifex littoreus*

วงศ์ POACEAE

ลักษณะเด่น

หญ้านูนกเบิกหน้าหาด ลำต้นเหนียว ขึ้นทอดต่อกันเป็นร่างแหคลุมพื้นทราย โดยหยั่งรากยึดเป็นจุด ๆ แตกใบเป็นรูปหลอดาวกระจาย เมื่อถูกทรายปลิวกลับทับจะแทงยอดใหม่ขึ้นมา มักพบขึ้นตามหาดที่แห้งแล้ง

พืชชายหาด

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

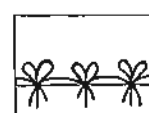
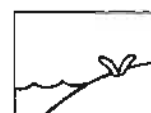
- ระบบรากและลำต้นแบบร่างแหช่วยยึดผืนทรายและหาน้ำ และคอยดักเศษไม้เศษใบไผ่อย่อยสลายสะสมเป็นสารอินทรีย์หน้าผิวดิน ให้พืชชายหาดอื่นๆ สามารถเข้ามายึดพื้นที่ได้ต่อไป
- ต้นและใบแข็งมีวนแหลม ช่วยป้องกันการสูญเสียน้ำ
- ใบงอกจากต้นเป็นรูปลูกดาวกระจาย สามารถแตกออกเป็นต้นใหม่ได้โดยกลิ้งตามลมไปกับพื้นทราย

หญ้าลิ้นห่าน

ชื่ออังกฤษ Sea Dandelion

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Gynura pseudo-china* var. *hispida*

วงศ์ ASTERACEAE

ลักษณะเด่น

พืชบุกเบิกหน้าหาด ลำต้นเหนียว ขึ้นทอดต่อกันเป็นร่างแหคลุมพื้นทราย โดยหยั่งรากยึดเป็นจุด ๆ ใบแตกแผ่เป็นวง ขึ้นราบไปกับพื้นทราย ขอบใบหยัก มีดอกสีเหลืองคล้ายดอกผักคราดทะเล แต่กลีบดอกจะยาวกว่า เราจะเห็นดอกบานในตอนเช้าเท่านั้น พอตอนสายใกล้เที่ยงก็จะเริ่มหุบ

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

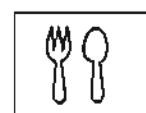
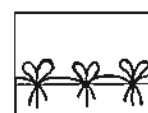
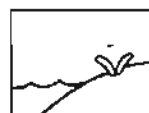
- ระบบรากและลำต้นร่างแหช่วยยึดผืนทรายและหาน้ำ
- ใบขึ้นราบติดแน่นกับพื้นทราย ช่วยลดการปะทะกับลม
- ใบมีขนอ่อนเล็ก ๆ ขึ้นปกคลุม ช่วยกันลม ไม่ให้พัดน้ำจนระเหยออกมากเกินไป

ผักเบี้ยทะเล

ชื่ออังกฤษ Sea Purslane

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sesuvium portulacastrum*

วงศ์ AIZOACEAE

พืชชายหาด

ลักษณะเด่น

พืชคลุมดินมีลำต้นทอดต่อกันเป็นร่างแห หยั่งรากยึดเป็นจุด ๆ ขึ้นได้ทั้งบนทรายและหิน โดยหยั่งรากลงตามซอกหิน ที่มีดินสะสมเพียงเล็กน้อย ใบเล็กหรือวน้ำ ผิวใบหนา ดอกห้ากลีบมีสีม่วงอมชมพู

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

- ใบหนาอวบน้ำ ช่วยเก็บน้ำและป้องกันการสูญเสียน้ำ
- ระบบรากและลำต้นร่างแหช่วยยึดผืนทรายและหาน้ำ

โคกกระสุน

ชื่ออังกฤษ Caltrops

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Tribulus cistoides*

วงศ์ ZYGOPHYLLACEAE

ลักษณะเด่น

พืชคลุมดินต้นเตี้ย ใบรวมแตกแขนงเป็นคู่ ดอกสีเหลือง กลีบบานเท่ากัน 5 กลีบ บานในตอนเช้า อาศัยฝังช่วยผสมเกสร

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

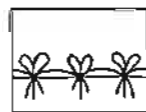
- รากแผ่กว้าง ช่วยยึดผืนทรายและหาน้ำ
- ถ้าขึ้นหน้าหาด จะทอดกึ่งและใบตามแนวพื้นทราย ลดการปะทะกับลม
- ลำต้นมีขนอ่อนเล็ก ๆ ปกคลุม ช่วยกันลม ไม่ให้พัดน้ำระเหยออกมากเกินไป

พลิงเล

ชื่ออังกฤษ Sea Lily

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Crinum northianum*

วงศ์ AMARYLLIDACEAE

พืชชายหาด

ลักษณะเด่น

ใบยาวมีสีเขียวตองอ่อน ดอกขาวใหญ่ บางครั้งขึ้นเป็นดงอยู่ด้วยกันเป็นแนวยาวไปตามหน้าหาด

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

- ใบหนา ค่อนข้างอวบน้ำ ผิวมันวาว ช่วยสะท้อนแสงแดดและป้องกันการสูญเสียน้ำ
- รากเหนียวแผ่กว้าง สามารถเชื่อมต่อกันจากต้นต่อต้นโยงเป็นร่างแหขนาดใหญ่ใต้ดิน ช่วยยึดผืนหาดและหาน้ำ

ผักคราดทะเล

ชื่ออังกฤษ Sea Oxeye

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Wedelia bilflora*

วงศ์ ASTERACEAE

ลักษณะเด่น

โดยธรรมชาติเป็นเถาขึ้นพันต้นอื่น แต่ตามหาดที่ถูกกรบกว่นบ่อย เช่น มีการเลี้ยงวัว ผักคราดทะเลมักจะขึ้นเป็นพุ่มกอเดี่ยว ๆ มีดอกคล้ายดอกทานตะวันขนาดเล็ก ใบแตกเป็นคู่ขึ้นตรงข้ามกัน ผลเป็นรูปสามเหลี่ยม ห่อหุ้มด้วยไม้เนื้อแข็งคล้ายไม้ก๊อกที่ใช้อุตสาหกรรม

ใบนำมาใช้รักษาโรคผิวหนังได้

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

- มีรากแผ่กว้าง ช่วยยึดพื้นทราย
- ต้นที่ขึ้นบริเวณหาดด้านหน้าทะเลมักมีใบค่อนข้างอวบน้ำ
- ผลลอยน้ำได้

ฝอยทอง

ชื่ออังกฤษ Dodder-laurel

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cassytha filiformis*

วงศ์ SANTALACEAE

พืชชายหาด

ลักษณะเด่น

เป็นพืชกึ่งกาฝาก ลักษณะเป็นเถาเลื้อยเลื้อยๆ สีส้ม บางครั้งเจอสีเขียวเล็กน้อย ขึ้นพันยู่ยงเหิงบนต้นไม้ อากัวยะเจอะดูตึกินอาหารและน้ำจากพืชชายหาดชนิดอื่น ๆ จึงไม่มีใบ และแทบไม่มีคลอโรฟิลล์สีเขียวสำหรับสังเคราะห์แสงด้วยตัวเองเลย ถึงจะไม่มีใบแต่ฝอยทองก็ออกลูกเป็นผลไม้ลูกเล็ก ๆ มีเนื้อเหนียวและเปลือกสีขาว ซึ่งนกมักจะพากันมากิน แล้วถ่ายขี้เหนียวๆ ป้ายติดไว้ตามกิ่งไม้อื่น ๆ ที่มันบินผ่าน เมล็ดฝอยทองก็จะงอกขึ้นเป็นเถาสีส้มเติบโตพันยู่ยงเหิงกับต้นไม้ต้นอื่นต่อไป

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

- เป็นพืชกึ่งกาฝาก จึงไม่จำเป็นต้องปรุงอาหารหรือหาน้ำเอง
- เกาะพันบนต้นไม้ ๆ ที่ยึดพื้นที่หาดได้มั่นคงแล้ว

ไม้พุ่มและต้นไม้

ผักชะคราม

ชื่ออังกฤษ Seablite

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Suaeda mariti*

วงศ์ CHENOPODIACEAE

ลักษณะเด่น

ไม้พุ่มเตี้ย ใบหนาอวบน้ำสีเขียวอมม่วงแดง ลักษณะใบเป็นลำแทงแตกสลับกันอยู่รอบๆ แกนกิ่ง คล้ายแปรงล้างขวด ดอกขึ้นเป็นกระจุกบริเวณโคนใบ ขึ้นอยู่ตามทุ่งนาเกลือที่น้ำเค็มท่วมถึงเป็นครั้งคราว กินได้ มีรสเค็ม

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

- ใบหนาอวบน้ำ ช่วยเก็บน้ำและป้องกันการสูญเสียน้ำ
- เกลือที่ดูดขึ้นมากับน้ำจะถูกแยกออกทิ้งไว้ในช่องว่างระหว่างเซลล์ ใบจึงมีรสเค็ม

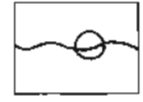
พืชชายหาด

รักทะเล

ชื่ออังกฤษ Sea Lettuce

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Scaevola taccada*

วงศ์ GOODENIACEAE

ลักษณะเด่น

เป็นไม้พุ่ม ขึ้นอยู่ตามแนวหน้าหาด ใบดกและหนา มีความมันวาวสีเขียวใส แตกใบเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง เมื่อดอกบาน กรวยดอกด้านบนจะฉีกออกและกลีบดอกหักกลีบจะแผ่ตกลงมาเป็นรูปพัดครึ่งวงกลม อาศัยผึ้งผสมเกสร มีผลกลมสีขาว รากใช้แก้พิษอาหารทะเล ใบตำพอกแก้ปวดบวม และบางครั้งใช้เป็นยาสูบ

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

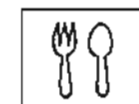
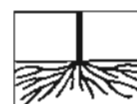
- มีรากแผ่กว้าง ช่วยยึดพื้นทรายและหาน้ำ
- ใบหนาอวบน้ำ เป็นมันวาว สะท้อนแดดและป้องกันการสูญเสียน้ำ
- ผลลอยน้ำ แพร่กระจายไปกับคลื่น

เสมาดอกเหลือง

ชื่ออังกฤษ Coastal Prickly Pear

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Opuntia vulgaris var. balaerica*

วงศ์ CACTACEAE

ลักษณะเด่น

พืชกลุ่มเดียวกับกระบองเพชร มีถิ่นกำเนิดจากอเมริกากลาง ใบมีลักษณะแบนอวบน้ำและมีหนามแหลมยาว ออกดอกสีเหลืองเป็นดอกบานมีกลีบ 2-3 ชั้น ผลสีแดง ผลและใบกินได้ มีคุณสมบัติช่วยควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด และการหมุนเวียนโลหิต

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

- ลำต้นและใบอวบน้ำเก็บน้ำได้มาก หนามและผิวหนาของใบยังช่วยเก็บน้ำและป้องกันการสูญเสียน้ำได้มาก
- มีรากแผ่กว้าง ช่วยยึดพื้นทรายและขยายพื้นที่หาน้ำ

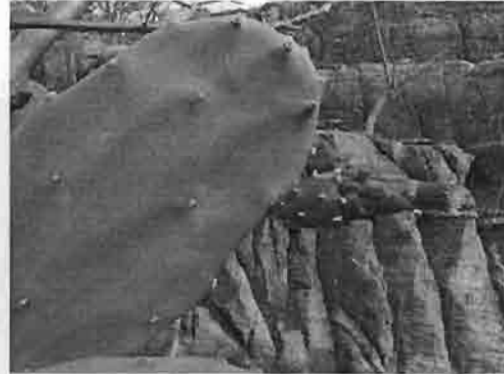
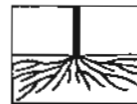
พืชชายหาด

เสมาดอกชมพู

ชื่ออังกฤษ Woolly Joint Prickly Pear

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Opuntia cochenillifera*

วงศ์ CACTACEAE

ลักษณะเด่น

พืชกลุ่มเดียวกับกระบองเพชร มีถิ่นกำเนิดจากอเมริกากลาง ใบแบนอวบน้ำ แต่มีหนามน้อยกว่าเสมาดอกเหลือง ออกดอกสีชมพูเป็นดอกกรวยทรงป้อม มีกลีบดอกอวบน้ำสั้น ๆ ซ้อนกันหลายกลีบ และมีพูเกสรยาวสีชมพูสุดที่ปลายดอก ผลสีแดง ผลและใบกินได้ มีคุณสมบัติช่วยควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดและการหมุนเวียนโลหิต

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

- ลำต้นและใบอวบน้ำเก็บน้ำได้มาก หนามและผิวหนาของใบยังช่วยเก็บน้ำและป้องกันการสูญเสียน้ำได้มาก
- มีรากแผ่กว้าง ช่วยยึดพื้นทรายและขยายพื้นที่หาน้ำ

เตยทะเล

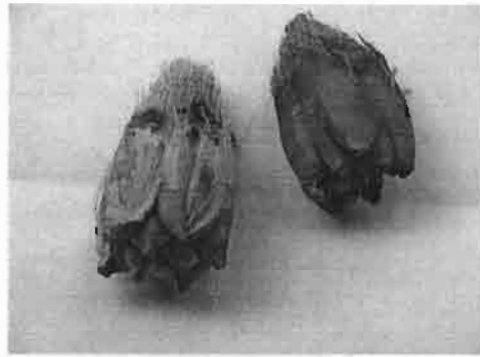
ชื่ออังกฤษ Common Seashore Screwpine

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pandanus odoratissimus*

วงศ์ PANDANACEAE

พืชชายหาด

ลักษณะเด่น

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 4-8 เมตร แตกกิ่งก้านมากกว่าเตยชนิดอื่น ๆ มีรากค้ำจุนบริเวณโคนต้น ใบยาวออกสีเขียวอมฟ้าเทา ขอบใบมีหนาม แตกเวียนสลับรอบลำต้นเป็นกระจุกที่ปลายยอด ดอกสีขาวอมเขียว มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ ออกผลรวมเป็นรูปกลมรี ดูคล้ายสับปะรดสีสด

ผลกินได้ ใบนำไปสานทำเสื่อ เปลือกใช้ทำเชือก ดอกมีคุณสมบัติช่วยบำรุงหัวใจ และใช้ทำเครื่องหอม รากส่วนที่โผล่ขึ้นมาอยู่เหนือพื้นทรายใช้ขับปัสสาวะ

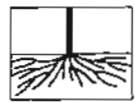
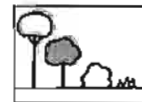
การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

- ใบหนาอ้วนน้ำ หนามแข็งตรงปลายและริมขอบใบช่วยเก็บน้ำและลดการสูญเสียน้ำ
- มีรากค้ำจุนแผ่กว้าง ช่วยยึดและประคองลำต้น
- ผลมีากทอหุ้ม ลอยน้ำได้

หนามเค็ด

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Calunaregam dasycarpa*

วงศ์ RUBIACEAE

ลักษณะเด่น

เป็นไม้พุ่มขนาดกลาง ใบหนา แตกใบตรงข้ามกันเป็นคู่ ๆ มีหนามยาวอยู่ตามกิ่ง เปลือกผิวขรุขระ ดอกของหนามเค็ดมีสีขาว-เหลืองอ่อน คล้ายดอกคัตเด๊า มีผลเป็นลูกกลมๆ

พืชชายหาด

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

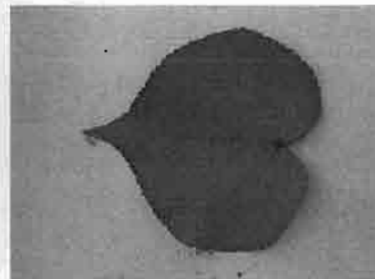
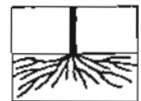
- เปลือกที่หนาและขรุขระของต้นหนามเค็ด ช่วยชะลอการไหลผ่านของน้ำฝนตามลำต้น ทำให้มีโอกาสดูดซับแร่ธาตุที่ละลายในน้ำฝนได้มากขึ้น
- หนามที่ขึ้นอยู่ตามกิ่งก้าน ช่วยเก็บน้ำและลดการสูญเสียน้ำ
- รากแผ่กว้าง ช่วยยึดพื้นทรายและขยายพื้นที่หาน้ำ

ปอทะเล

ชื่ออังกฤษ Sea Hibiscus

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Hibiscus tiliaceus*

วงศ์ MALVACEAE

ลักษณะเด่น

เป็นไม้ยืนต้นที่ไม่สูงนัก สูงราว 8 เมตร ใบเป็นรูปหัวใจออกทรงกลม ขอบใบหยักถี่ ดอกจะบานในช่วงสาย มีสีเหลือง กลางดอกเป็นสีแดงเข้ม มีกลีบเลี้ยงดอกปลายแหลม 5 กลีบ ในตอนปลายดอกจะแก่ลงและกลายเป็นสีชมพู แล้วค่อยๆ กลายเป็นสีแดงหลุดร่วงไปในเย็นวันเดียวกันหรือในเช้าวันรุ่งขึ้น ผลที่สุกจะแห้ง ปรี และแตกออกเป็นร่องตามซีกผล เพื่อปล่อยให้เมล็ดหลุดออกมา มีกลีบเลี้ยงปลายแหลม 5 กลีบ

เราพบปอทะเลได้บ่อยตามหาดทรายริมทะเล ขึ้นได้ตั้งแต่บริเวณที่น้ำเค็มซึมเข้าได้ดินจนถึงบริเวณที่เป็นน้ำจืดสนิท แต่ในพื้นที่ดินโคลน ปอทะเลจะขึ้นอยู่บริเวณแนวเขตในสุดที่น้ำเค็มซึมเข้าถึง ระหว่างรอยต่อกับหนองน้ำจืด

เปลือกปอทะเลใช้ทำเชือกได้ ส่วนใบใช้เป็นยารักษาแผล

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

- ได้ใบมีขนอ่อนเล็ก ๆ ปกคลุมอยู่ ช่วยกันลม ไม่ให้พัดน้ำระเหยออกมากเกินไป
- มีรากแผ่กว้าง ช่วยยึดพื้นทรายและขยายพื้นที่หาน้ำ

พืชชายหาด

โพทะเล

ชื่ออังกฤษ Portia Tree

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Thespesia populnea*

วงศ์ MALVACEAE

ลักษณะเด่น

ต้นโพทะเลจะมีลักษณะคล้ายปอทะเล และขึ้นในพื้นที่แบบเดียวกัน ดอกมีสีเหลืองบานในตอนเช้า พอแก่แล้วก็เปลี่ยนเป็นสีแดงเช่นกัน แต่ตรงกลางดอกโพทะเลจะไม่มีวงสีแดง ส่วนกลีบเลี้ยงดอกเป็นทรงรูปถ้วยปากกว้าง ใบเป็นรูปหัวใจคล้ายใบโพธิ์ บางครั้งก็เป็นทรงรีกว่าปอทะเล ขอบใบเรียบ ผลสดกลม ไม่ปริแตกเหมือนปอทะเลจนกว่าจะแห้ง และมีกลีบเลี้ยงรูปถ้วยอยู่ที่ยาวผล

ไม้โพทะเลใช้ทำเครื่องเรือน เปลือกใช้ทำเชือก และใบนำมารักษาแผลได้

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

- ใต้ใบมีขนอ่อนเล็ก ๆ ปกคลุม ช่วยกันลม ไม้ให้พืชน้ำระเหยออกมากเกินไป
- มีรากแผ่กว้าง ช่วยยึดพื้นทรายและขยายพื้นที่หาน้ำ

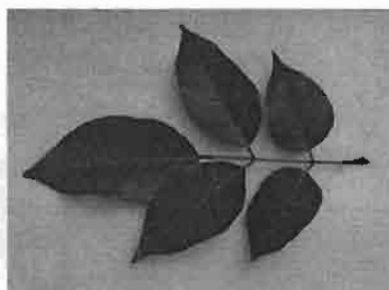
หยีน้า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Derris indica*

วงศ์ PAPILIONACEAE

พืชชายหาด

ลักษณะเด่น

ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงใหญ่ สูงราว 15-25 เมตร ใบแตกเป็นช่อ ดอกสีม่วงอมชมพูออกเป็นช่อ ลักษณะรูปร่างแบบดอกแคอันเล็ก ๆ ผลเป็นฝักสั้นและแบน

ไม้หยาบทะเลใช้ทำเสา หรือด้ามเครื่องมือต่างๆ ได้

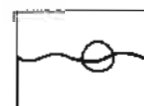
การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

- มีรากแผ่กว้าง ช่วยยึดพื้นทรายและขยายพื้นที่หาน้ำ
- เป็นพืชตระกูลถั่ว จึงมีแบคทีเรียพิเศษอาศัยอยู่ในราก ช่วยแปรธาตุไนโตรเจนในอากาศมาเป็นปุ๋ยในดินที่พืชต้องการ

โก่งกางใบเล็ก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Rhizophora apiculata*

วงศ์ RHIZOPHORACEAE

พืชชายหาด

ลักษณะเด่น

เป็นไม้ชายเลน บางครั้งสูงได้ถึง 30 เมตร พบได้ทั้งตามหาดเลนและเลนปนทรายริมทะเลในบริเวณน้ำท่วมถึง มีรากค้ำจุนโค้งงอโง้งจนเกือบเป็นมุมฉากออกมารอบ ๆ ลำต้น ใบหนาเรียวยาวรูปใบหอก ปลายใบแหลม กว้าง 4-8 เซนติเมตร ยาว 7-18 เซนติเมตร ก้านใบสีเขียวอมแดง ผลอาจมีรากงอกออกมาจากเมล็ดในขณะที่ยังติดอยู่บนต้นได้ เมื่อทิ้งตัวลงมาบนพื้น ผลที่มีรากงอกจะลอยตามน้ำไปปักเลนและงอกขึ้นเป็นต้นใหม่ในที่อื่นได้เลย

ไม้โกงกางใช้เผาถ่านทำฟืน น้ำจากเปลือกใช้ย้อมผ้าสีน้ำตาล หรือใช้ล้างแผล ห้ามเลือด และกินแก้ท้องร่วง

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

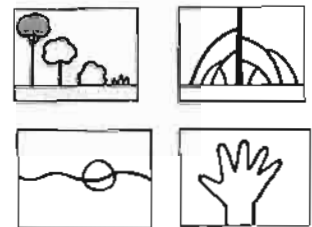
- รากค้ำจุนแผ่กว้าง ช่วยยึดและประคองลำต้นไม่ให้ล้ม
- ใบหนาอวบน้ำ ช่วยป้องกันการสูญเสียน้ำ
- เกลือที่ดูดขึ้นมากับน้ำจะถูกแยกออกทิ้งไว้ในช่องว่างระหว่างเซลล์ และทิ้งไปกับใบแก่ ๆ
- ผลลอยน้ำได้

โกงกางใบใหญ่

ชื่ออังกฤษ Red Mangrove

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Rhizophora mucronata*

วงศ์ RHIZOPHORACEAE

พืชชายหาด

ลักษณะเด่น

ไม้ชายเลน บางครั้งสูงได้ถึง 30 เมตร พบขึ้นได้ทั้งตามหาดเลนและเลนปนทรายริมทะเลในบริเวณน้ำท่วมถึง มีรากค้ำจุนแตกแขนงออกมารอบ ๆ ลำต้น แต่ระเกะระกะไม่แตกหักมุมแบบโกงกางใบเล็ก ใบหนาเรียวยาวใบห่อโดยปลายใบอาจออกมนและมีติ่งแหลม กว้าง 5-13 เซนติเมตร ยาว 8-24 ซม. ผลอาจมีรากงอกออกมาจากเมล็ดในขณะที่ยังติดอยู่บนต้น เมื่อทั้งตัวลง ผลที่มีรากงอกจะลอยตามน้ำไปปักเลน แล้วงอกขึ้นที่อื่นได้เลย ผิวบนรากที่งอกจากเมล็ดโกงกางใบใหญ่จะมีตุ่มขรุขระอยู่ทั่ว ๆ

ไม่ใช่เหาถ่านทำหินและเสา น้ำจากเปลือกใช้ย้อมผ้าสีน้ำตาล หรือล้างแผล ห้ามเลือด และกินแก้ท้องร่วง

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

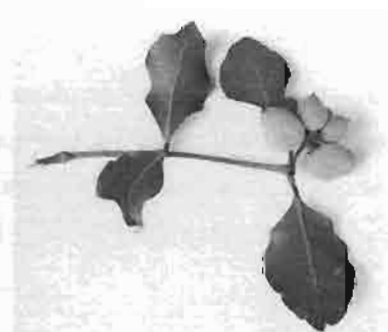
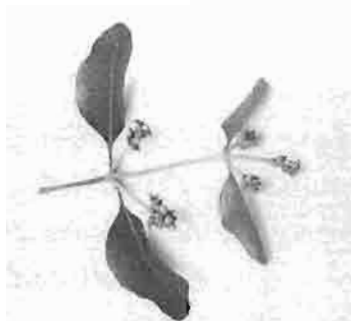
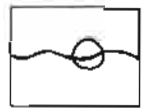
- รากค้ำจุนแผ่กว้าง ช่วยยึดและประคองลำต้น
- ใบหนาอวบน้ำ ช่วยป้องกันการสูญเสียน้ำ
- เกสรที่ติดขึ้นมากับน้ำจะถูกแยกออกทิ้งไว้ในช่องว่างระหว่างเซลล์ และทิ้งไปกับใบแก่ ๆ
- ผลลอยน้ำได้

แส้มทะเล

ชื่ออังกฤษ Olive Mangrove, Grey Mangrove

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Avicennia marina*

วงศ์ AVICENNIACEAE

พืชชายหาด

ลักษณะเด่น

ไม้ชายเลน สามารถสูงได้ถึง 15 เมตร พบได้ทั้งตามหาดเลนและเลนปนทรายริมทะเลในบริเวณน้ำท่วมถึง รากแผ่
ออกไปรอบลำต้นฐานเป็นร่างแห และมีรากหายใจลักษณะคล้ายนิ้วโผล่ยื่นขึ้นมาเหนือดิน ใบแตกตรงข้ามกันเป็นคู่ ๆ มี
ลักษณะเรียวยาว ดอกสีขาว-เหลืองมี 4 กลีบเท่ากัน ขนาดเล็กมากประมาณ 0.6 เซนติเมตร ออกเป็นช่อกระจุกเล็ก ๆ ตาม
ซอกใบ ผลเป็นกระเปาะแบนทรงกลม

สารแทนนินจากเปลือกใช้ฟอกหนัง

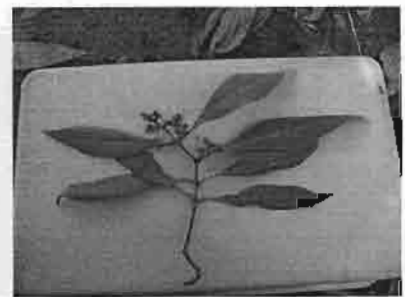
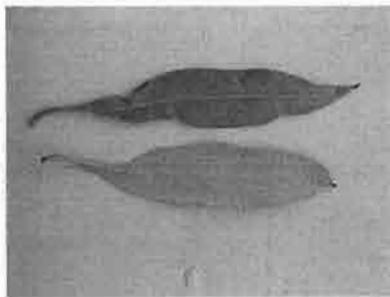
การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

- รากแผ่ฐานเป็นร่างแหคล้ายกระจาดช่วยกระจายน้ำหนัก ทำให้พยางค์อยู่ได้บนพื้นเลน
- ใบหนาอวบน้ำ ช่วยป้องกันการสูญเสียน้ำ
- เกือบที่ดูดขึ้นมากับน้ำจะถูกขับออกมาทางผิวใบ
- ผลลอยน้ำได้

แส้มขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Avicennia alba*

วงศ์ AVICENNIACEAE

ลักษณะเด่น

ไม้ชายเลน สามารถสูงได้ถึง 30 เมตร พบขึ้นได้ทั้งตามหาดเลนและเลนปนทรายริมทะเลในบริเวณน้ำท่วมถึง ราก
แผ่ฐานเป็นร่างแห และมีรากหายใจลักษณะคล้ายนิ้วโผล่ยื่นขึ้นมาเหนือดิน ใบแตกตรงข้ามกันเป็นคู่ ๆ โดยใบแส้มขาวจะ
ยาวรีกว่าใบแส้มอื่น ๆ และได้ใบจะเป็นสีออกขาว ดอกสีขาว-เหลืองมี 4 กลีบเท่ากัน ขนาดเล็กมากประมาณ 0.6 เซนติเมตร
คล้ายดอกแส้มทะเล แต่ดอกแส้มขาวมักออกเป็นช่อยาวหลายชั้นกว่าช่อดอกแส้มทะเล ผลเป็นกระเปาะแบนรูปหยดน้ำ ออก
รีเรียกว่าผลแส้มดำ

สารแทนนินจากเปลือกใช้ในการฟอกหนังได้

พืชชายหาด

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

- รากแผ่สานเป็นร่างแหคล้ายกระจาดช่วยกระจายน้ำหนักต้น ทำให้พยางค์อยู่ได้บนพื้นเลน
- ใบหนาอวบน้ำ ช่วยป้องกันการสูญเสียน้ำ
- เกสรที่ดูดขึ้นมากับน้ำจะถูกขับออกมาทางผิวใบ
- ผลลอยน้ำได้

แสมดำ

ชื่ออังกฤษ White Mangrove

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Avicennia officinalis*

วงศ์ AVICENNIACEAE

ลักษณะเด่น

ไม้ชายเลน สามารถสูงได้ถึง 20 เมตร พบได้ทั้งตามหาดเลนและเลนปนทรายริมทะเลในบริเวณน้ำท่วมถึง รากแผ่สานเป็นร่างแห และมีรากหายใจลักษณะคล้ายนิ้วโผล่ยื่นขึ้นมาเหนือดิน ใบแตกตรงข้ามกันเป็นคู่ ๆ ดอกสีขาว-เหลืองมี 4 กลีบเท่ากัน มีขนาดใหญ่มากกว่าดอกแสมทะเลและแสมขาว ราว 1-1.5 เซนติเมตร ออกเป็นช่อยาวเช่นเดียวกับแสมขาว ผลเป็นกระเปาะแบนรูปหยดน้ำ แต่ปลายไม่แหลมยาวเท่าผลแสมขาว

สารแทนนินจากเปลือกใช้ในการฟอกหนังได้

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

- รากแผ่สานเป็นร่างแหคล้ายกระจาดช่วยกระจายน้ำหนัก ทำให้พยางค์อยู่ได้บนพื้นเลน
- ใบหนาอวบน้ำ ช่วยป้องกันการสูญเสียน้ำ
- เกสรที่ดูดขึ้นมากับน้ำจะถูกขับออกมาทางผิวใบ
- ผลลอยน้ำได้

ลำแพน / ลำพูทะเล

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sonneratia alba*

วงศ์ SONNERATIACEAE

พืชชายหาด

ลักษณะเด่น

ไม้ชายเลน สูงได้ถึงราว 15 เมตร พบขึ้นได้ทั้งตามหาดเลนและเลนปนทรายริมทะเลในบริเวณน้ำท่วมถึง รากแผ่สานเป็นร่างแห และมีรากหายใจลักษณะคล้ายนิ้วโผล่ยื่นขึ้นมาเหนือดิน ใบมีรูปร่างหลากหลาย มีตั้งแต่ออกเรียวเป็นรูปใบหอก หรือเป็นทรงสามเหลี่ยมมน ๆ ก็ได้ ดอกมีเกสรเป็นพู่คล้ายแปรงพัดหน้า บานในตอนกลางคืน มีค้างคาวเป็นตัวผสมเกสร ผลใหญ่กลมแบน ปลายแหลม ทรงคล้ายหลังคาสุเหร่า มีก้านเลี้ยงดอกติดค้างอยู่ที่ฐานผลเป็นแฉกแหลมราว 8 แฉก ยอดอ่อนและผลสุกกินได้

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

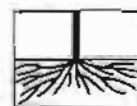
- รากแผ่สานเป็นร่างแหคล้ายกระจาดช่วยกระจายน้ำหนักต้น ทำให้พยางค์อยู่ได้บนพื้นเลน
- ใบหนาอวบน้ำ ช่วยป้องกันการสูญเสียน้ำ
- เกสรที่ดูดขึ้นมากับน้ำจะถูกแยกออกทิ้งไว้ในช่องว่างระหว่างเซลล์ และทิ้งไปกับใบแก่ ๆ
- ผลลอยน้ำได้

พืชชายหาด

ดินเปิดทราย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cerbera manghas*

วงศ์ APOCYNACEAE

ลักษณะเด่น

ไม้ยืนต้น สูงได้ถึง 15 เมตร มียางสีขาว ใบมีลักษณะยาวรีปลายแหลม แตกเวียนขึ้นรอบกิ่ง และดอกหนาเป็นพิเศษ บริเวณปลายกิ่ง ดอกขาว 5 กลีบ รูปร่างคล้ายกังหัน กลางดอกเป็นสีแดง ออกเป็นช่อกระจุกตรงปลายกิ่ง ผลเป็นลูกกลมทรงรี

ใบรักษาโรคผิวหนัง ผลเป็นพิษ

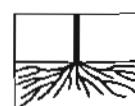
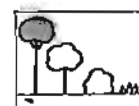
การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

- ใบค่อนข้างหนาอ้วนน้ำ มีผิวเคลือบใบหนา ช่วยป้องกันการสูญเสียน้ำ
- มีรากแผ่กว้าง ช่วยยึดพื้นทรายและขยายพื้นที่หาน้ำ
- เมล็ดลอยน้ำได้

ดินเปิดทะเล

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cerbera odollam*

วงศ์ APOCYNACEAE

พืชชายหาด

ลักษณะเด่น

ไม้ยืนต้น สูงได้ถึง 15 เมตร มียางสีขาว ใบมีลักษณะยาวรีปลายแหลม แตกเวียนขึ้นรอบกิ่ง และดอกหนาเป็นพิเศษบริเวณปลายกิ่ง ดอกขาว 5 กลีบ รูปร่างคล้ายกังหัน กลางดอกเต็มเหลือง ผลเป็นลูกกลมๆ

ใบรักษาโรคผิวหนัง ผลเป็นพิษ

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

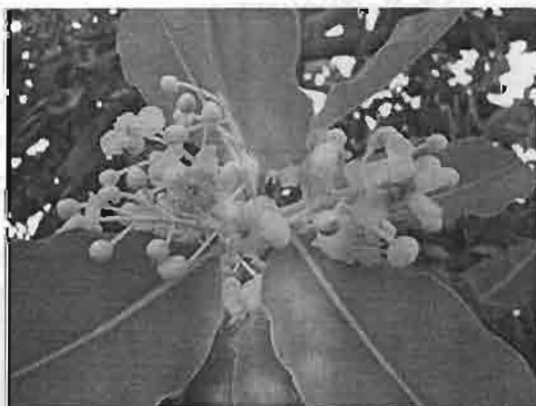
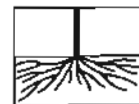
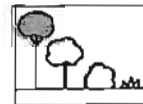
- ใบค่อนข้างหนาอ้วนน้ำ มีผิวเคลือบใบหนา ป้องกันการสูญเสียน้ำ
- มีรากแผ่กว้าง ช่วยยึดพื้นทรายและขยายพื้นที่หาน้ำ
- เมล็ดลอยน้ำได้

เกร็ดขิง

ชื่ออังกฤษ Alexandrine Laurel

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Calophyllum inophyllum*

วงศ์ CLUSIACEAE (เคยจัดในวงศ์ GUTTIFERAE)

ลักษณะเด่น

ไม้ยืนต้น สูงได้ถึง 20 เมตร ใบเหนียวและหนา สีเขียวเข้ม เป็นมัน เส้นใบที่แตกแขนงจากเส้นแกนกลางวิ่งเป็นเส้นขนานกันถี่แน่น กลีบดอกขาว กลางดอกมีเกสรฟูสีเหลืองจัด ดอกคล้ายไข่ดาว ออกดอกเป็นช่อ มีกลิ่นหอม ผลเป็นลูกกลม ๆ มีพิษ ใบเมื่อกัดจะมีน้ำเหนียวซึ่งคนสมัยก่อนใช้จุดตะเกียงและใช้ทาถูขนาดแก้ปวดข้อ เปลือกใช้แก้คันและสมานแผล ไม่ทำบ้าน และต่อเรือ ใบสดย่ำแช่น้ำใช้ล้างตา ดอกทำยาหอมบำรุงหัวใจ

พืชชายหาด

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

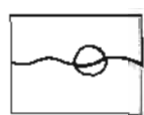
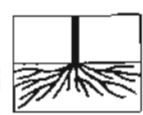
- ใบค่อนข้างหนาอ้วนน้ำ มีผิวเคลือบใบหนา ป้องกันการสูญเสียน้ำ
- มีรากแผ่กว้าง ช่วยยึดพื้นทรายและขยายพื้นที่หาน้ำ

จิกเล

ชื่ออังกฤษ Fish Poison Tree

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Barringtonia asiatica*

วงศ์ BARRINGTONIACEAE

พืชชายหาด

ลักษณะเด่น

ต้นไม้ใหญ่ สูงได้ถึง 20 เมตร ยอดแผ่กว้าง ใบใหญ่รูปไข่มนวาว ดอกมีขนาดใหญ่สีขาวนวล เกสรยาวฟูเหมือนแปรงปัดหน้า ก้านเกสรสีขาวปลายชมพูคล้ายก้านเกสรดอกจามจุรี ดอกมีกลิ่นแรง บานในเวลาพลบค่ำและร่วงโรยหลุดไปในตอนเช้า อาจมีค้างคาวหรือผีเสื้อกลางคืนขนาดใหญ่เป็นตัวผสมเกสร ผลของต้นจิกทะเลมีขนาดใหญ่คล้ายลูกข่างทรงปรางค์สี่ด้าน

เมล็ดและต้นมีสารซาโปนิน ใช้ทำยาเบื่อปลา ยานอนหลับ

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

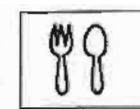
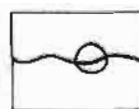
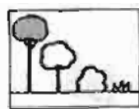
- ใบค่อนข้างหนาอ้วน มีผิวเคลือบใบหนา ป้องกันการสูญเสียน้ำ ผิวใบมันวาว ช่วยสะท้อนรังสีแรงจากแดดออกไป
- มีรากแผ่กว้าง ช่วยยึดพื้นทรายและขยายพื้นที่หาน้ำ
- ผลมีปีกเห็นยาวห่อหุ้ม ช่วยให้ลอยน้ำได้ สามารถกระจายไปกับคลื่นได้ไกล

หูกวาง

ชื่ออังกฤษ Sea Almond

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Terminalia catappa*

วงศ์ COMBRETACEAE

ลักษณะเด่น

ไม้ยืนต้น สูงได้ถึง 30 เมตร กิ่งแตกเป็นชั้น ๆ คล้ายฉัตรหรือเจดีย์ ใบใหญ่รูปไข่ มีต่อมเล็ก ๆ 2 ต่อมนตรงโคนใบ ต้นหูกวางจะผลัดใบเป็นสีส้มจัด-แดง-ทอง แล้วจึงปลิดตัวร่วงลงจากต้น มีดอกสีขาวขนาดเล็ก ขึ้นเป็นช่อยาวคล้ายหางกระต่ายหลายพวง ผลรี ยาวประมาณ 4-5 เซนติเมตร

เมล็ดกินได้ รสชาติคล้ายถั่วอัลมอนต์ แก่นไม้ใช้ทำสีย้อมผ้า ส่วนต่าง ๆ เช่น เนื้อไม้ ใบ ฯลฯ ใช้ลดไข้ ยาระบาย ขับพยาธิ ขับลม ขับเหงื่อ

พืชชายหาด

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

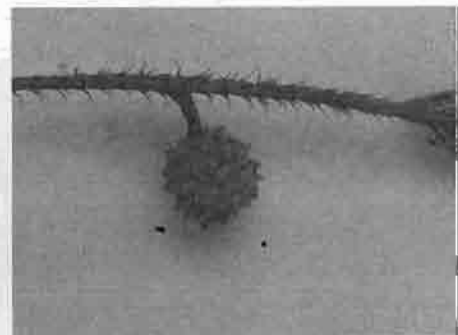
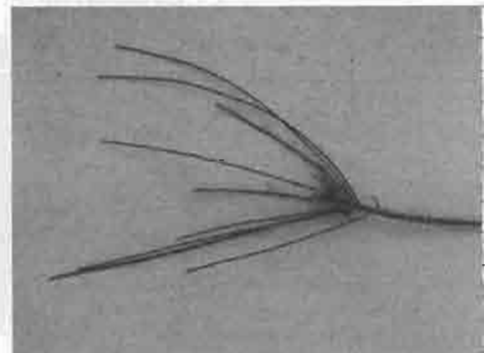
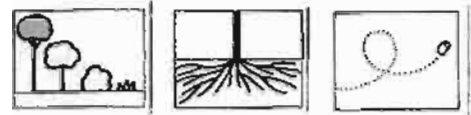
- ใบค่อนข้างหนาฉ่ำน้ำ มีผิวเคลือบใบหนา ป้องกันการสูญเสียน้ำ
- มีรากแผ่กว้าง ช่วยยึดพื้นทรายและขยายพื้นที่หาน้ำ
- ผลมีกาบเหนียวห่อหุ้ม ช่วยให้อพยพน้ำได้ สามารถกระจายไปกับคลื่น

สนทะเล

ชื่ออังกฤษ Coastal Sheoak

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Casuarina equisetifolia*

วงศ์ CASUARINACEAE

ลักษณะเด่น

ต้นไม้ใหญ่สูง 40 เมตร เป็นพืชมีดอกที่ดูคล้ายสน ใบเป็นเส้นฝอย ๆ ผลดูคล้ายผลทุเรียนใบจิ๋ว เมื่อแก่เต็มที ส่วนที่ดูคล้ายหนามบนผลจะเปิดออกมา ปล้องเมล็ดที่มีปีกเล็ก ๆ ปลิวกระจายออกไป เปลือกใช้ทำสีย้อมผ้า

การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมชายหาด

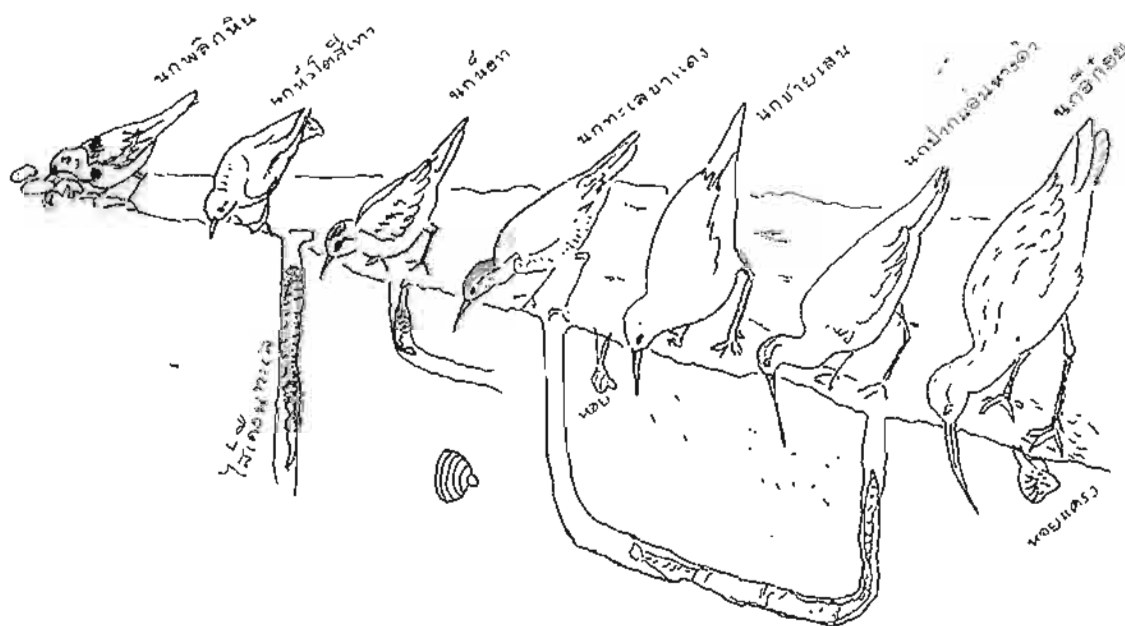
- ลำต้นและใบสูง ลดแรงต้านจากพายุ
- ใบมีผิวหนาช่วยลดการสูญเสียน้ำ และลักษณะใบเรียวยาวเป็นเส้นคล้ายเข็ม ช่วยลดพื้นที่คายน้ำบนผิวใบ
- เปลือกขรุขระ ช่วยชะลอการไหลผ่านของน้ำฝนตามลำต้น ทำให้สนทะเลมีโอกาสดูดซับแร่ธาตุละลายในน้ำฝนได้มากขึ้น
- มีเห็ดรากไม้อาศัยอยู่ที่ราก ช่วยย่อยสลายเศษซากพืช ฯลฯ เป็นปุ๋ยให้สนทะเลโดยตรง
- รากแผ่กว้างไกล ช่วยยึดพื้นทรายและขยายพื้นที่รับน้ำ
- เมล็ดมีปีกบางเบา ปลิวกระจายไปกับลมได้ไกล

นกชายหาด

ชายหาดเป็นแหล่งอาหารและที่อาศัยของนกมากมาย โดยเฉพาะหาดเลนบริเวณปากแม่น้ำซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีอาหารอุดมสมบูรณ์ที่สุด จึงพบนกอยู่ร่วมกันหลากหลายชนิดที่สุด การสำรวจนกจึงมิใช่เพียงตรวจนับจำนวนและชนิดเท่านั้น แต่ยังเป็นดัชนีชี้วัดถึงความอุดมสมบูรณ์ของชายหาดนั้น ๆ ด้วย นกเหล่านี้กินสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังตัวเล็ก ๆ ที่อาศัยอยู่ตามหาด จำพวกกุ้ง หอย ปู หนอนและไส้เดือนทะเลที่ซ่อนตัวอยู่ใต้พื้นเลน ซึ่งเรามองไม่เห็น สัตว์ที่เป็นอาหารของนกเหล่านี้ก็กินสัตว์และพืชขนาดเล็กมากที่ซ่อนตัวอยู่ตามเม็ดทราย โคลน หรือเกาะอยู่ที่สาหร่ายหรือหญ้าทะเล ซึ่งมีจำนวนมากมายมหาศาล ดังนั้นจึงมีนกตามหาดมากเท่าใด ย่อมแสดงให้เห็นว่า อาหารบริเวณนั้นมีมากเช่นกัน

ความสนุกเวลาสำรวจนกชายหาดยังอยู่ที่การได้สังเกตวิธีหาอาหารของนก ซึ่งแตกต่างกันไปตามลักษณะของขาและปาก นกที่มีขาสั้นจะหากินบริเวณชายฝั่งที่มีดินค่อนข้างแข็ง เหมาะสำหรับการให้นกขาสั้นเดินโดยไม่จมลงไปในเลนหรือน้ำลึก ส่วนพวกนกขายาวสามารถเดินย่ำเลนอ่อนนุ่มห่างไกลออกไปจนถึงชายน้ำ ซึ่งขายาวจะช่วยให้เดินลุยน้ำหากินได้สะดวก

ปากของนกแต่ละชนิดยังเหมาะสำหรับหากินในพื้นที่ต่างกันเช่นเดียวกับขา นกเล็ก ๆ ที่มีปากสั้นจิกกินสัตว์เล็ก ๆ ตามหน้าดินด้านในชายหาด ส่วนนกที่มีปากยาวสามารถใช้ปากล้วงลึกลงไปได้พื้นเลนอ่อนนุ่มห่างจากชายฝั่ง ปากของนกเหล่านี้ยังสั้นยาวไม่เท่ากัน ช่วยให้ล้วงลึกลงไปได้พื้นเลนได้หลายระดับ และรูปทรงปากก็ต่างกัน มีทั้งโค้งยาวและแอ่นขึ้นเพื่อให้เหมาะสำหรับใช้ล้วงลึกลงไปจับเหยื่อได้ทุกรูปแบบ

นกประจำถิ่น คือ นกที่อาศัยหากินและทำรังวางไข่ในประเทศไทย

นกย้ายถิ่น คือ นกที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามาหากิน หรือทำรังวางไข่ในช่วงฤดูหนาว หรือบางฤดูกาล

นกชายหาด

นกประจําถิ่น

นกยางเป็ย Little Egret

Egretta garzetta

สถานภาพ

นกประจําถิ่น / นกย้ายถิ่นในบางพื้นที่

อาหาร

ปลา แมลง และสัตว์น้ำเล็ก ๆ

บริเวณที่พบ

หาดเลน หาดทราย

นกยางทะเล Pacific Reef Egret

Egretta sacra

สถานภาพ

นกประจําถิ่น

อาหาร

ปลาและสัตว์น้ำเล็ก ๆ

บริเวณที่พบ

หาดทราย ไซดหินชายฝั่ง

นกยางกรอกพันธุ้ชวา Javan Pond Heron

Ardeola speciosa

สถานภาพ

นกประจําถิ่น

อาหาร

ปลา แมลง และสัตว์น้ำเล็ก ๆ

บริเวณที่พบ

หนองบึง หาดทรายปนเลน

นกยางโตนใหญ่ Great Egret

Egretta alba

สถานภาพ

นกประจําถิ่น / นกย้ายถิ่นในบางพื้นที่

อาหาร

ปลา แมลง และสัตว์น้ำเล็ก ๆ

บริเวณที่พบ

หนองบึง หาดเลน

นกชายหาด

นกตะกรุม Lesser Adjutant

Leptoptilos javanicus

สถานภาพ	นกประจำถิ่น
อาหาร	ปลา กุ้ง และสัตว์เล็ก ๆ
บริเวณที่พบ	หาดเลน

เหยี่ยวแดง Brahminy Kite

Haliastur indus

สถานภาพ	นกประจำถิ่น
อาหาร	ปลาและสัตว์น้ำเล็ก ๆ ที่ลอยมาตามน้ำ
บริเวณที่พบ	บึงร่อนหากินเหนือหาดทราย หาดเลน และลงมาจับเหยื่อบนพื้น

นกกระแตแต้แว๊ด Red-wattled Lapwing

Vanellus indicus

สถานภาพ	นกประจำถิ่น
อาหาร	แมลงและสัตว์เล็ก ๆ
บริเวณที่พบ	ดงหญ้าหลังสันทรายริมหาด

นกหัวโดมลายู Malaysian Plover

Charadrius peronii

สถานภาพ	นกประจำถิ่น (พบเห็นได้ยาก)
อาหาร	สัตว์น้ำเล็กๆ
บริเวณที่พบ	หาดทรายที่ไม่ถูกรบกวน

นกชายหาด

นกออก White-bellied Sea-Eagle

Haliaeetus leucogaster

สถานภาพ	นกประจำถิ่น
อาหาร	ปลา ซากสัตว์ที่ลอยในน้ำ
บริเวณที่พบ	ภูเขาบริเวณชายหาดและบนเกาะ

นกกระแตผิชายหาด Beach Thick-knee

Burhinus oedipnemus

สถานภาพ	นกประจำถิ่น
อาหาร	สัตว์เล็ก ๆ โดยเฉพาะปูม
บริเวณที่พบ	หาดทราย

นกนางนวลแกลบเล็ก Little Tern

Sterna albifrons

สถานภาพ	นกประจำถิ่น
อาหาร	สัตว์น้ำเล็ก ๆ
บริเวณที่พบ	หาดทราย หาดเลน

นกกิ้งก่า Collared Kingfisher

Halcyon chloris

สถานภาพ	นกประจำถิ่น
อาหาร	ปลาและสัตว์น้ำเล็ก ๆ โดยเฉพาะปูมดาบ
บริเวณที่พบ	เกาะหลักหรือกิ่งไม้ตามหนองบึง หาดทราย หาดเลน

นกย้ายถิ่น

นกยางกรอกพันธุ์จีน Chinese Pond Heron

Ardeola bacchus

สถานภาพ

นกย้ายถิ่น

อาหาร

ปลา แมลง และสัตว์น้ำเล็ก ๆ

บริเวณที่พบ

หนองบึง หาดทรายปนเลน

นกหัวโตหลังจุดสีทอง Pacific Golden Plover

Pulialis fulva

สถานภาพ

นกย้ายถิ่น

อาหาร

สัตว์น้ำเล็ก ๆ

บริเวณที่พบ

หนองบึง หาดทรายปนเลน หาดเลน

นกหัวโตเล็กขาเหลือง Little Ringed Plover

Charadrius dubius

สถานภาพ

นกย้ายถิ่น

อาหาร

สัตว์น้ำตัวเล็ก ๆ

บริเวณที่พบ

หนองบึง หาดทรายปนเลน หาดเลน

นกหัวโตสีดำ Kentish Plover

Charadrius alexandrinus

สถานภาพ

นกย้ายถิ่น

อาหาร

สัตว์น้ำตัวเล็ก

บริเวณที่พบ

หนองบึง หาดทรายปนเลน หาดเลน

นกชายหาด

นกอีโก้ยใหญ่ Eurasian Curlew

Numenius arquata

สถานภาพ	นกย้ายถิ่น
อาหาร	สัตว์น้ำขนาดเล็ก
บริเวณที่พบ	หาดทรายปนเลน หาดเลน

นกอีโก้ยเล็ก Whimbrel

Numenius phaeopus

สถานภาพ	นกย้ายถิ่น
อาหาร	สัตว์น้ำเล็ก ๆ
บริเวณที่พบ	หาดทรายปนเลน หาดเลน

นกทะเลขาแดงธรรมดา Common Redshank

Tringa totanus

สถานภาพ	นกย้ายถิ่น
อาหาร	สัตว์น้ำเล็ก ๆ
บริเวณที่พบ	หาดทรายปนเลน หาดเลน

นกทะเลขาเขียว Common Greenshank

Tringa nebularia

สถานภาพ	นกย้ายถิ่น
อาหาร	สัตว์น้ำเล็ก ๆ
บริเวณที่พบ	หาดทรายปนเลน หาดเลน หนองบึง

นกชายหาด

นกเด้าดิน Common Sandpiper

Actitis hypoleucos

สถานภาพ	นกย้ายถิ่น
อาหาร	สัตว์น้ำเล็ก ๆ
บริเวณที่พบ	หนองบึง หาดทรายปนเลน หาดเลน

นกตีนเทียน Black-winged Stilt

Himantopus himantopus

สถานภาพ	นกย้ายถิ่น
อาหาร	สัตว์น้ำเล็ก ๆ
บริเวณที่พบ	หนองบึง หาดทรายปนเลน หาดเลน

นกกระเด็นน้อยธรรมดา Common Kingfisher

Alcedo atthis

สถานภาพ	นกย้ายถิ่น
อาหาร	ปลาและสัตว์น้ำเล็ก ๆ
บริเวณที่พบ	เกาะหลักหรือกิ่งไม้ตามหนองบึง หาดทราย หาดเลน

นกกระเด็นหัวดำ Black-capped Kingfisher

Halcyon pileata

สถานภาพ	นกย้ายถิ่น
อาหาร	ปลาและสัตว์น้ำเล็ก ๆ
บริเวณที่พบ	เกาะหลักหรือกิ่งไม้ตามหนองบึง หาดทราย หาดเลน

หมายเหตุ เนื้อหาบางส่วนในรายงานฉบับนี้อาจแตกต่างจากชุดคู่มือที่พิมพ์เผยแพร่ เนื่องจากขั้นตอนการจัดทำ
รูปเล่มทำให้ต้องขัดเกลาเนื้อหาบางส่วนเพื่อความเหมาะสม